

ORIOko

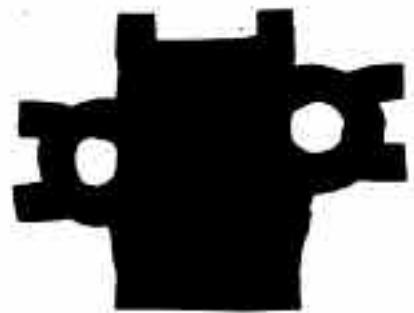
EUSKAL ALDIZKARIA

6-A

RIOKO EUSKAL ALDIZKARIA

6. zenbakia 150 pulta 1991.ko Urtarrila

•
•
•
•
•
•
•
•
•
•

kutxa

gipuzkoa
donostia kutxa

caja gipuzkoa
san sebastián

AURKIBIDEA

Ipuina, Marisa Arzuabarrena	4
Orioko demografía datuak	5
Zenbat historia!	6
Herrian galdezketa	7
Kontu zaharrak	8
Danetik pisker bat	10
Arrantza Orion	13
Kooperatiba	24
Emeterio Irizar	26
Literatura-lehiaketa	30
Bertsoak: Pello Etnal	31
Oriotartak	32
Telediarioa	34

ERREDAKZIO TALDEA

Marisa Arzuabarrena
Idoia Etxeberria
Manu Etxeberria
Miren Etxeberria
Jabier Gaitón
Ana González de Txabarri
Ana Iturain
Iñaki Iturain
Jabier Zabaleta

ALE HONETAKO KOLABORATZAILEAK

Patxi Danbelin
Pello Etnal
Antxen Ibarroten
Mariage Indo
Ain Urbieto
Santiago Zaldúa

ARGAZKIEN

Ana González de Txabarri

AZKEN ORRIALDEKO MARRAZKIA

José Ramón Salsamendi

SALTOKIAK

TABERNAK

Pefianeau (Salsamendi)
Ertzua
Tragoska
Bordatxo
Arkaitz

LIBURUDENDAK

Iturain
Hontza
Onaindia

Lege gordailua: SS 346/90

Lau ale agindu genituen aurtengorako eta esku arteko hau duzu laugarrena. Ale honek ziklo bat osatzen du gure historiatxo partikularrean; aro baten bukaera eta -hala izango al da!- beste baten hasiera markatzen du. Ez dugu tankera honetako **KARKARA** gehiagorik kaleratuko. Urte t'erdiko eskarmentuak hausnarketara eragin digu eta horren ondorioz planteamendu berri batetik ekin nahi diogu lanari.

Bistan da Orió herri txikia dugula eta gure mugak, beraz, oso estuak direla (areago kontutan hartzen badugu oriotar guztia ez direla euskaldunak eta, hauen artean ere, ez direla denak euskaraz irakurtzeko gauza... baina utzi ditzagun albora negarrak). Bistan da, bestalde, honek bestelako zenbait ondorioz gain, bduela ondorio ekonomikoa ere: aldizkaria oso ondo saldu arren -eta **KARKARA** harrigarri ondo saltzen da, hori da egia-garesti ateratzen da eta salmentatik eta publizitatetik datorkigun dirua baino dexente gehiago joaten zaigu inprenta pagatzerakoan eta, hortaz, beti Udalari eskua luzatzuz ibili behar izan dugu.

Aurrerantzean gure lan honekin segitu ahal izateko ikusten dugun modu bakarra autoedizio-ekipo xume bat eskuratu eta produkto osoa guk geronek ia erabatean burutzea da, honek kostuak izugarri merketuko lituzke-eta. Eskatua diogu honez gero ekipo hori erosteko dirulaguntza Udalari eta, nahiz eta lerro hauek idazteko garaien oraindik erantzunik ez izan, guk uste dugu ez digula orain ere zuen eskuetara iristeko behar dugun laguntza eta apiorik ukatuko.

Laister arte, hortaz!

KARKARA

AZKEN AZKEN ORDUKOAK

Abendua oso hilabete trajikoa geratu da Orion, bost gizon hil zaizkigu, Mariano Danbelin eta plazako saltzaile marrokiarraz gain bi gazte joan zaizkigu eta oso modu trajikoa gainera, istripuz. Juan Carlos Eguberri egunean autoz neskarengarria ziohala eta Emilio berriaz Santo Domingoko lar urrunetan bere emaztearekin eztei bilduan zegoela. Azkenik heriotzen berri emaien duen orrialdea itxita genuikala, abenduaren 27an Modesto Elizaldekerreko utei egin gaitu. Gohan beude!

Batna esan beharra dia goi baita ere abenduak neo altiste pozgarriak ekan dizkigula azken egunotan Orioko gazte batzuren eskutik, ikusi bestela; Serafin Lertxundi «Onaindia» aukeratua izan da beste 7 gazte euskaldunekin batera «Gipuzkoa» ontzian munduan bira emateko Juan Sebastian Elkanoak orain dela ia 500 urte egindako omentzeko asmoan. Da goeneko itsasoan dira Getaritik abia-

tuta 32.191 mila egin ondoren berriz Getarira lehorreratzeko munduari itzulia emanda.

Joséba Laskadernari Euskadi Saria eman dio Eusko Jaurlaritzak pinturari dagokion alorrean. Xabier Lizasoik lehenengo saria eskuratu du Cadizren izandako pianooleantzako leihaketa batean. Gabonik herriean pasa eta berriz Londresera diba uztaila bitarten psanua jozen eta orkestra zuzendarri ikasten segitzeko, eskuraturako saria ondo etorrako zaio noski hango gastuak arintzeko.

Azkerako Ibon Urbietak 1990 urteko Gipuzkoako Kirolarrik onenen artean kokatu ditu. Kirol Kazetariek Olazabal golalaria, Miner esklatzalea, Gorria futbolaria eta Vilarimo autogidartarekin batera.

Aurtenetik ere hauen antzeko berri pozgarriak elkarriko ahal dizki gal!

URTE BERRI ON GUZTIO!

IPUINA

ITSAS AMAK EMATEN ETA KENTZEN DIGU MAITEEN DUGUNA

Itsasoaren magalean sartu zen olatuetako elkar hitzketan berezi hura izateko prest. Itsasoa baino ederragorik ezin zitekeela sortu pensatzen zuen bitartean.

—Hi Jose, ha al dago zerhauetan arrastorik?

—Ez zekiat ba, begiratxio!

Kaiok ez ziren ixildu ere egiten eta horrelakoetan antxea bertan izaten zen. Aurreko astean guztinez hogeit mila kilo etxeratu zitzenean herri guztia molia batzerrean zain zeukaten; ostiral hura jaieguna bihurtu zen. Baina jadanik astenzena zen eta "eskama"rik ere ez zuten ikusi, kaiok zerhau esan nahi zietela berak bazelkien, baina ulerkaitza egiten zitzaien kaioen garraxtu hura. Azkenean aste osor sarean bota eta jaso ibili ondoren txikarro txiki hatzuk baino ez zitzuen arrantza.

Itsasoaren magaletik irten zen une jauo berriaren ezintasunarekin.

Hurrengo astean, etxeko su-tonduan indarberriku ondoren, poltsak bizkarrean zituztelarik irten ziren denak, atzera begiratu nahi gabe, justuko hitzak esanez motorra martxari juri eta herriko molia fristuraz bete zen. Hondarria alderantz begiratzean, norbait begira zeukala somatu zuten. Hain zuzen, hondarriko zentzurak esan da:

Itsasoan barneratuz joan zen.

Hatze kontra zebiltzan egundiaz gerotzik eta gasoil tankea erdi hutsik zegoen. Baina bazeiketen han inguruau nonbaitek zegoela beralen zaith antxo prezatu hura. Azkenean ehun bat "txa" egin ondoren:

—Mugitu mutilak. hemen ditzagu!

Itsas-zabala adiskidea zuten orduan, jaso eta jaso, mintzia gainezka zeukatela abiatu zireni porturantz.

Itsasozk lehena bat egin zion.

Iaurdea jolasean zebilen. Itsasozk maila desberdinak jarriten zituztak eta berak denak gainetik pasa behar zituen. Hegoztzearen patxadarekin giztetako abesti bat zeukan ezpaineratik. Bi ordutara etxean izango zen, portua jendex gainezka eta saregileak batetik bestera korika. Antxotako garada bukatzen zen marea harekin, handik aurrera aera eta forma bat egindio ziren bere begietan. Eguna joan eta egunak etorrir eta Josek etxeko argazkia kamaran zeukala, kairsaberari tinko entzutik, hamaikagirren atuna haportatuko zuen.

Goiardia egiten ari zelarik kontratu zen eskuak denboraren poderiaz handituta zeukala eta Itsasoaren legentzak guztiz gozotzek. Un oso legegarai eta orri

zitzaien burua eta molia batzerruen, arrampian, ikusten zirene bere burua arrantzale izan nahiz zuen mutil hura...

Itsasoa bapatean haserretu egin zen.

Portua ez zen urrutti izango baina azkar ibili beharko zuten arrontzatutako dena alperrrik galduko ez hazen.

—Manuel, Manuel, mugitu hadi, denboralea gainean diagu, mugitu hadi Jainkoaren izenean!

—Ba, banatxiak!

Burizte eta egunsenti zoragiaren ondoan makina arrisku jasan ondoren, itsasontzak nmaratzeko garata iritsi zen azkenean. Koltxoak eta poltsak bizkarrean zituztelarik abiatu ziren marinak denak etxeruntz negu hotzaren hatzparretatik ihes eginez.

Itsason bilutsik geratu zen.

Egunero ikusten dit Jose harranutz joaten eta behin baino gehiagotan iruditu zait itsas-gizon haren begietan lambrea dabilera, bain ere, itsasoaren beso garatzen pean ohitu ondoren... ezin dasteke hura gabe bzzi.

Guzti hura berak bakarrisk sona zeukaleria penituzteak, zurraro sortzen zion bilotzea.

Marisa Arruabarrena

ITZIAR

Kanpinerako, hondartzarako eta kirolerako artikuluak.
Eusko Gudariak, 23 Tfnoa: 83 31 03

TXOMIN ARRAINDEGIA

Eusko Gudariak, 42 Tfnoa: 83 27 47

LIZASO ERLOJUDENDA

Erlajuak, Pitxiak
Kaia, 5 Tfnoa: 83 10 90

ORRAZKERAK DEINALDOS
Orrazkerak
Aita Lertxundi, 22 Tfnoa: 83 12 61

ORIOKO DEMOGRAFIA-DATUAK

Urte bukaera gainean dugunez, eta KARRAKO laizko azken alean egin genuen bezala, apropoia iruditu zaigu honako zerrenda hau egitea Orion gertatutako jaiotza, heriotza eta ezkontzen berri emanet. Besterik gabe, hona hemen:

EZKONTZAK

URTARRILA

20urri Mari Tere Makazaga eta
Asentio Lertxundi
27urri Txomin Etxeberria eta
Erruse Ibarra

MARTXOA

3urri Angel Arregi eta
Arantxa Egibar

APIRILA

7urri Manuel Etxeberria eta
Marina Lazaro
Juan Antonio Manterola eta Arantxa
Oiarzabal
21eko Jose Antonio Ezeiza eta
Milagros Portuarruri
29urri Arturo Santos eta
Karmele Galatas

MAIATZA

5erri Juan Aizpurua eta
Julia Aizpurua
12erri Manuel Hernandez eta
Pepita Manjon
Antonio Sarasola eta
M. Angeles Uranga

EKAINA

2an Silberto Uranga eta
M. Jose Agirre
Jose Maria Dorronsoro eta

JAIOTZAK

José Luis Ruedas Avila Urtarrilek 22
Nadeth Arruti Roleta Urtarrilek 22
Esther Arruti Roleta Urtarrilek 22
Imanol Ibarguren Renedo Urtarrilek 26
Joseba Reguejo Garate Urtarrilek 27
Luis Perez Atxega Otsailak 14
Ainhua Hdez, Laskikar Martonak 17
Kaitzain Bollaín Ibarretxe Martonak 27
José Lizarralde Ibarbia Apirilak 6
Jules Casado Bravo Apirilak 9
Andrea Arriola Ibarretxe Apirilak 11
Meritxel Santos Ibarra Apirilak 13
Inaki Elzagirre S. Sebastian Apirilak 12
Aitor Salagre Huertos Apirilak 18
Leire Maitanias Agirre Apirilak 20
Itziar Alestaran Aritxeta Apirilak 26
Mirari Arriola Iriar Maitzak 2
Luis Maria Sarasola Peña Maitzak 15
Iker Tena Arruti Maitzak 15
Macarena L. Arrieta Manterola Ekainak 8
Sonia Ziani Uztailak 18

M. Jesus Tolosa
Iñigo Salegi eta
M. Jesus Uranga
Dion Casimiro Bravo eta
Andrea Mari Alaria
16orri Jose Alberto Perez Oliden
eta M. Dolores Larrañaga
Francisco Javier Ruiz eta
M. Jesus Sarasua
Pedro Maria de la Mata eta
M. Concepcion Rodriguez
29urri Jose Antonio Berestegui eta
M. Jesus Urretabizkaia
Francisco Javier Hernandez eta
M. Lourdes Belafont

UZTAILA

7an Jose Ramon Iturain eta
Begona Barren
30ekin Jose Carlos Alonso eta
Arantxa Apezetxea

ABUZTUA

25ekin Andoni Puelago eta
Marije Mayoz

IRAILA

1ean Jose Maria Lizarralde eta
Arantxa Otegi
Juan Angel Peña eta
Nelida Alonso
Juan Jose Amilibia eta
Arantxa Barjakoba
8an Antonio Otxasola eta
M. Luisa Aranburu

Joseba Murgiondo Aierza Uztailak 22
Egoitz Makazaga Etxeberria Uztailak 19
Nagore S. Sebastian Aranburu Uztailak 37
Olatz Mugika Etxeberria Abuztuak 2
Amaia Balentzi Idarreta Abuztuak 21
Ixasoa Gonzalez Peiro Irailek 3
Andoni Campos Morey Irailek 18
Xabier Ibarguren Azkue Irailek 21
Joseba Arroita Romero Urtiak 3
Aritz Lertxundi Makazaga Urtiak 16
Eduard Marti Zinkunegi Azaroak 4

HERIOTZAK

Maria Aristondo - Urtarrilek 14
Pedro Genua - Urtarrilek 20
Bixente Murgiondo - Urtarrilek 24
Joseba Maritxalar - Otsailak 21
Abelino Maitanias - Otsailak 21
Jose Luis Fernandez - Maitzak 1
Juan Peña - Maitzak 2
Juana Aguirre - Apirilak 3

Juan Valentin Lizaso eta
M. Pilar Sarasola
29orri Luis Maria Esnaola eta
Amaia Iribar
Jose Luis Benito eta
Sara Etxeberria

URRIA

27urri Jose Gabriel Sarasola eta
Modesta Aranburu

AZAROA

2urri Juan Carlos Mugika eta
M. Angeles Lizaso
10eko Juan Manuel Falconet eta
Mari Loziles Dorrondor
Juan Carlos Carrero eta
Piedad Blazquez
24eko Miguel Romero eta
Angela Beimatte
Jose Ramon Zubeldia eta
Elizahete Irastorza
Emilio San Sebastian eta
M. Antonia Berra

ABENDUA

1ean Bittor Dorrondor eta
Mari Jose Iturzaeta
Juan Manuel Aramendi eta
Mari Carmen Bollo
Jesus Mari Azkue eta
Koro Salazar
6ekin Olatz Mugika eta
Julian Miralles

Gabriela Sarasola - Apirilak 10
Juan Santamaría - Apirilak 14
Jose Manuel Azkue - Apirilak 15
Jose Maria Iturzaeta - Maiatzak 25
Xixario Uranga - Ekainak 15
Antonio Lopez - Ekainak 18
Juan Aitorasagasti - Ekainak 24
Jose Aranburu - Uztailak 1
Isabel Solabarrieta - Uztailak 13
Inaki Goenxtxategi - Uztailak 13
Saturnino Arosiegi - Uztailak 25
Felipe Urdangarin - Irailek 6 Benjamin
Vicente - Irailek 13
Joaquineta Enbil - Irailek 25
Belenso Arruti - Irailek 29
Anita Ernategi - Urtiak 27
Juan Ignacio Aburria - Urtiak 27
Maria Lizarralde - Azaroak 11
Mariano Oliden - Azaroak 25
Jose Josakin Goiburu - Abenduak 8
Emilio San Sebastian - Abenduak 13
Lardiz Juri - Abenduak 21
Juan Carlos Elizondo - Abenduak 25

ZENBAT HISTORIA! URRUTIRAKO BIDEAN

Gaurko historia hau urdin dela hizmar bat arte hasien da. Leundo zinearetoen jende bete zenaren Canadiar batek emam behar ziren hitzaldia erantziko. Herrikoenketa batera, kampotur datornah ere hau ziren egun horria Real Sociedad Bascongada de Amigos del País erakundekaren kide izateko sartutako lekzioan baitzen hizlaldi huma.

Eusaten dutenez, horrelako ekintza "akademikoek" gutxitan izaten duen jende arrakasta ziren zuen hark. Ez zuen ikantxelakoa. Selma Huxley O'Brien etorri zen orriarei bultzatutako hitzegilea oriotarren aurresan.

Egun hartan hasien da historia hau, egin hartan Canadario joandako urtakoren historia. Canadario atzena izuli zituztutako. Selmaren abuz, Larrebon orte orretik gerta-tutako historiin.

In mendebalde osa batzuek errepikatzen ziren, urtez urte udaberrian hasien zelarik. Zeren eta udaberrian abiatzen baitzen Euskal Herriko portugalek. Orioñak barne, noski, mitzi handiak (200-700 toneladakoak) L. ozeano bat zeharkatu zu Gran Bavia-ra bale-arrantzera zibatzenak.

XVI. mendean Euskal Herriko itsas-saintzirizta Europako hoberenetakoak ziren eta hemengo arrantzalek trebeenak bale-arrantzuan. Urteru hageredo hegoitamar bat mintzi, bakoitzari laurogei inguru lagunekin, abiatzen ziren urrutirako bidean.

Ordurako galera bakoitzaz ondo

presbatua zeuden, ezzien negira arte etxera bueltanisko, askotan, giposak ere hau pasatzen zitzazien. Herritarako behar beharrezkoak zitzazien prestatuz dena emanatu: jengalatzen artean uztatu, makilak gertatu, sendilak, bibak, marrak, olioak, jerrazola, sagardina, baratzuriak... eta jaka bat gallurra ogitza. Eta jatekoarrak batetako itzreak, bestetan, berria, eta... teilak, txalak, arrotzek, kipaleak eginez, heste batzak labekatuz erakusten bestenak baleak herripatzen.

Gran Bavia Terra Nova osoa eta Labradorreko penintsularrean geratzen den harria haundi bat da, eta zailua li gertatzen da iparraldeko. Begondena estutzen ibiltzen bitartean. Baleak baino horri jarraitzen zionten eta gizarte aproposa zen estutze hau. Iñakiagaketa errazteko.

Bale bila txalupaz joaten ziren, 1100 bat behar ziren bakontza sei bat lagunekin, bale bat inguratu eta arpoiaz hitzelai. Gero beste pare bat gehiago animafia, lehorra, garaiatzeko. Behin lehorra, labain handien hilteko zutzen zuten eta zatiak labetatzen emanaten han koipe prezatuak. Koipe hau, sei otozko lepdenetan gordetzen zen eta

untzietara eramaten. Untzi bakotxwan nola bat kapel kubitzeren zirea. Kargu hori soldu eta gero lotzen zen dienak bi galera erosteko adinak izaten zuten gure armazale hainek. Eta Iso-nek esplikatzeko dian zergatik josten ziren hain urtu arrantzara. Hainbeste nahiagabe eta hau pasatzera.

Lanetako egingo zitzazkien, beretan, egunak, eta lozeik izango ziren etxean genetzen zirenetzak uholdeko eta bueltatuko oie ziren ere jokitek izan gabe. Hilabete osaak berrrik dabe...

Egoera horiek ondorio bat sortu zuten: balezaleen eriazeak, baleko jorritikoko eta sozial beroetako irabazteen zeren, gai seientz bat zentzu ondaskarren jabe bezala negozioak egin ahala izateko eta etxeak hau arruntaz aparte gizarte biziaren sartzeko modu gaiztoztitsua batez.

Urriotira eraman gaitu, espazioan zem denboran, orain hamar urte historiako horiek. Ezin abiatu urruñak etorri zitzagun Selmaren hinkari esterri ezagunagai eta gertakigou zalgula gure historia propia. Berrik egin diazki gagan behinola oriatuz ziren Joanes de Echarri, Madalena de Urdaire, Domingo de Agunduru, Maria de Arribar, Donaieka de Arbe, Marta Juango de Agunduru, Nicolas de Hendaya, Francisco de Jauregieta, Lazaro de Segura...

Ana Gz. de Txabarri

HERRIAN GALDEZKA

«ARRANTZALEEN EMAZTEEN BIZIMODUA»

Arrantza biziak lehorrera ditzaketen gizartsean da protagonista nagusia, baiarra ez esatearen. Gail, bai eta, uste dugu ingurutako hondakien egingo litzatekoak emakumearekin gogoratuko ez baigarria, izan ere honak, emazte, emakume, alabak, deni niderik, gertu horietaz azerotzak bedu eita.

Sail hontan, senar arrantzaileek dituen hirrikoi harria emakumearekin hitzgira dugu, horretarako beren bizimodua interesgarri den izagunen zein baita gulderaz batlatuz. Honako hauetik hain zuzen:

- Lehorreko batekin esconduta egoletik arrantzale batekin esconduta egotera niderik ba al dago?
- Zer da gogorrena?

MARÍA LUISA LOPETEGUI 44 urte.

- Neratzako familia dema aldatzan da itsasotik lehorrera. Adibidez umenak haziako garalan, arazoren bat baldin baduzu, gizonea aldamean oñiztua hobeto egiten duzu, hitzgira eta bien artesun konposatzen da. Zu zu bakanrik zaudela, berriz, erabakiak hartza askoz gogortagoa da izan ere, ez bait ditzku senarra zuk pentsatutakoarekin bat etorriko den ala ez.
- Nik, pertsonalik, itsasoko lanari alderdi onik ez diot ikusten, ez zait hantxe gustatzen eta.
- Bikotearen harremanean... denok daldigan bezala, gauru asko hitzgiranaz konposatzen dira, eta senarra itzasoan baldin badabil horretarako ere etxean denborra gutxiengo egoten denetik gauzak askotan ez dira errezak inaten.
- Egia da amak altaren papera bere gain hartu behar izaten duela, neratzako ez da topko bat. Familiareko aurerra egin nahiz baduzu, derrigorrez egin beharra dago, aber ze erremedio!
- Nik nere semeak ez ditu animatzen itsasoan ihistera, bai berantza eta baita ere familiarekin bitzitzeko gogorra dela ikusten dudalko.
- Ez dalkit ha, hainaz ez dut uste posible denik emakumea ibasoari lanean artzea. Hemen behintzet ez, ukoso beste teknikan eta tekniko moduan...

- Urteekin ohitzen al zara?
- Arriskuetan pentsatzen egoten al zarete?

KARMEN ALDAZ 56 urte

- Nik hantzen uste ditu, batez ere familiako biziak. Lehorreko batekin esconduta egin eakero, bizimodu "normalago" egiten delako.
- Emaztearentzat zer da gogorrena? neratzat aparte bizi beharra. Gero beti kezketan eguraldia dela eta, heti neguna noiz etorriko zai gizonea etxeratzeko.
- Ni ez naiz behin ere ohitu gizonezkoengandik aparte biziitzeko behar izate horretara. Tokatu zaiguialdu hala bihiz ian gara. Udarari latxa txatzen da, uhaldean berriz, host bat egun pasatzen dira eta jarri egiten zara.
- Arriskua beti buruan dabilaldi. Nik santo asko errezaten ditz. Gaurko egunean telebistan partes asitzentzu eta giztagorebehera jakiteri duzu dabiltsun tokian errotak olatu eta denboralak dauden. Lehorrago beharrak behin egaraldi txarrarekin erretiratu egiten ziren, eta gaur denok bertan geldizten dira agurra eta agunata denea pasa arte.
- Lehorrean, sareak konponzten eta, bai, baina bestela, zaila ikusten dut emakumeak baporetan lan egitea. Merkanteetan ibiltzen direla badakigo, baina hemengoaik ibiltzen diren bezala, gaixto baporeak espazio eta higiene adibetik asko aldatu beharko lirateke emakumea sartzeko,

- Zertan eragiten du senarrak kanpoan boiarak pasa beharrak?
- Possible ikusten al duzu noizbait emakumeak arrantzat lan egitea?

ITZIAR OLARIAGA

- Nahiz eta lehorreko emakumeek esan guik ditugun problema berberak dituztelako, aldea badagela uste ditz. Izaan ere beraz, senarraren presenzia egunero datuketa eta nolabait horrek badu bere eragina emazte eta uneengarri.
- Bikotearen harremanean gogorra da, baitiz hau eskonberriko urte horietan ohitzen kostatzen egiten delako. Etxean arrantzaileak izan dituzten emakumeentzat agur errazago trango da. Gero, haurrak iristen diren garaiam, gogor-gogorrera orduan hasten da.
- Ohitu ez da egiten. Nik uste ditz esti egiten dela, nola beste erremedioak ez dagoen... eta beharrada, guri gogorra egiten bazaigu ere, uhinian surerra dihozun bezala, gure senarretarre eta gogorrako.
- Nik neratzat ez nuke nahi itsasoko lana eta bizimodua, baita askera hori jarriko balitz eta emakume batzuk gustora joango balira... Horri askera pertsonal bat da. Halakoreni nahiago nuke emakumearentzat beste bide batzuk jorratzen.

Javier Gaitón
Ana Glez. de Txabarri

KONTU ZAHARRAK

LEHENGOKO ARRANTZA-OHITURAK ETA TRESNAK

KARKARA alkiztaria marreratik hiru mailen bildukoak esaneko nafarrikart baten gain magosia norritzen dela joko niki, eginen non arrantza dogoizkien zimbali kontakizun aterizten.

Ez dator lehenengo tuli aldatzako geroik gogozko diren edo ez. Orduago hiru mailen arrantza mintzak gure gastei desberdinak horungo gain dituztenen nafarrikurrez artikoko notazioz, Gerra ondoeneko urteak hartuak ditu nola punta.

KALDERA-MAKINETATIK MOTORE DIESELETARA.

Orduko arrantza mintzak ormindik kaldera makinetakoak zireni eta herrikoak basi zireni, edo basiok ziren motore dieselak. Hemen lehenengo aldiz azaldutako motoreak, mintzak

ditak begiostean zirela baimo nortutuago itxasoenen zabaltzen ez zireni ontsuzak, askoz ere zabildagora joatera beharrik geritatu zirenein.

SITUAZIOA KALKULATZEKO TEKNIKAK ETA BESTELAKO TRESNERIA.

Honek zer ekartzi zireni? Ia, orduna arte arrasteroak bokariak zabaltzen ziren itxasoenen mendianek ezkutatzera lanmasunamis, baina lehenago esan dudan bezala, hiru mailen arrantza mintzak herrikoak ere zabilduzera iritsi zireni. Neskiz, horra izkaita (ez gero "sextante" azkalkulatu behar izaten zuten kolagunea) itxasoenen eta egun lanotsuak getatzen zirenean, egundolar bideratzen eta ohi zu-

vikanak zirenez, berrogeitamar zaldikoak zireni.

Bebelko irakiozko eraztunen amirako makinak nola besaie tresnarik (gaurko erdikoak). Un eta bezaizatea sareca ere tsikia zenez, jasotze lanak (sare-alal-sku) egiten zituzten.

Oriolar arrantzaileak gerotxo arte ez ziren atximetarria jasaten kaza arrantza, txardinetarria nahikoago zaten zuten, nahiz eta beste portugalekoak atximetarria jasaten ziren antxo-garaietan. Garaiago, eta arrantza mintzak haindagozten joan ziren heinean, atun arrantza ere zeharo aldatu zen, ze lehenago arte txukanez egindako "malotas" kazan harrapatzetan zen attura. Arroi! Bista amurrion jurrerik osatzen zireni xistinmara basi zirenean, men-

tem, ze, aperatza hiruetaz gain, eguzkiaren aldean, ordina eta egutarekin jehi kalkulu moedisko batzuk hartzen baitzuten itsasoko situazioa, eta hordeko eguzkiak ikutuzten batzuen estuzkoxa zitzuen non zuden jaialdi.

Sextantenean gain, hemen sortu zen aurreneko aparatua gomina zen. Horiak hartzen zuten itsas kampaia lehorrak emisora bat eta, udin honi jarraituz, oso oker gotxarekin sortu ohi ziren portura.

Azkenik Gerra Mundial garaian alemanek emisora batzuk jarri zituzten puntua jakintza teknikak (sorteak "kontrola" deitzen zietela). Bat zen Frantziak, Bretaniak inguruan; bestea Liguriak eta hirugarren Sevillak. Emisora batzuek emititzentz zinusten ibilak abantaila gisa lehorrak azaltzen zireni itsas kartelaren eta emisora batzko lehorrak bestekourrak elkartzen zen teknika zutenen zerenkolagunen. Hau dema, hain zuzenka galdu, tarpidak komunitateak.

Kontrolatoko sarete aperatua batzuk zer nolako abantaila sortu zuten, ze ez bakarrak egurri lanotsuak, batzuk gamez ere posiboa zireni zen arrazoiaren kolagunearen berri zehatziz izaten.

Orain hainek denak ateratuta gelditzen omen dunde, gaurko txismeneen surtxean. Sareta batean bitaratzeko aparatua egiten omen dune itsasoren kolagunearen hartzera.

Radioa, herri, aurrenekoak, juri zuten espektorea bokarrak, baita berrehalaxe jarri zituzten emisora-rezeptorak, txibatoetaraino zubaldun zituztak oso arte gutxi harru.

Garaia hainetan arrantzaileak onetsa begibestea onetsa zuzena izaten zuten, baina saineaneko eta, zer esanik ez, atxitarako, neskiz, begiak hartzen zuten teknikak inguratzen onturen. Gero de tektagailuak, isonmarak, setu zirenean, berenbako oldakuntzak emori zireni berarekin. Hemen inguruan Ondarrikoko arrantzaileak lehorrak zirenen aurreneko soñarrak jarri zituztela eta goigatzetan nuk egin hitez. Oriolak etorri zen ondarriñar batetik mola zinen. "Hori dute aparatu hori, itsasoratu, ikusi, sareca hoto eta kanta". Hau dema leherrak harrikada batera.

Orduan hemen zireni arri morroak! Perresa, nahiz bokaria, nahiz txandilu jatera etorriak egindako txande-handak ikusi ohi zireni sanletan, eta ez hau arte urratikoa kontuak esaten izurde hauetako lehengretilik harrikada batzen inguratzen bait zireni. Birotsen dimez, orduko errazagoa zituzten hauetako eriarrai txikia jaieko biltsa.

Orduko arrantzaileei esan basitzadien antzotarako prantzen lizenziak beharrean arrunkatu zitela, zer erantzuneko ote zuten?

ETA EZ HAIN ZAHARRAK

PORTUKO KARROA

Baziren orain dela mire batzuk, karro bat, zaldi bat eta txakur txiki bat zaharrareni galdean, hirritik hondartzako zerbitzua betetzen zutenak, jendea erromantza joan eta etorreri geldetu gabe, bat goizean eta bat arratsaldean.

Zer denborra luiekt!

Ez da asmatuta herria Donostian jarritako txotxina, goik gure cristi izan bait genuen, benetako txotxan origina. Ez da ega ala?

Gaztetxoek ez dute czagatu, baina 25 urtetik gorakoek gogoratuko dituzte gure zaldia eta kartuaren joan etorrak.

Nere altzaren ulesa zelbira bat izan zen; zaldiek ez zuen basertan lan handirik eta oso indartsua zen. Aurrera 31 urte beteko zituen, ile garrua, ederra, «Ruba» zen berri izena, eta arriskutsua zen. Konitz berarekin bere ingurutara aurreratzen zenak argi itali behar zuten; ez bait zen inoratz fidatzten. Belurrik lente lente jartzen zituen exezagon bat ondoratzen zi-
txaionean.

Erlikasen illepaitadegi ondikan zen gure gelioidea. Goizean hamarretan hasten ginen, jendez pixka bat osatzen zenean irtezen ginen, ez genuen ondo fijoak. Bai, azkeneko bidia ergoerdian izaten zen ordubietan. Jende askok bazkaldu eta gero, bidai hau hartzen zuten, oso beteta joaten zen azkeneko zerbitzuan.

Arratsaldean hau Urdietan bertzhor entzuden da, zaldiaaren lepoan zintzilik dieren kriskunmak klin klan klin klan, kampono jende sigerik za-

haltsen ditu bere beigak, hirriturik, farrez eta elbiai galdeztu zer artio egiten aritz ote den karro zelbira hau «Servicio a la playa» ikosten dute kartuzian idatzita. Hirritek bertan etorriz nahi dute eta gurasoek ezin niko egin heholko amets txikiari.

Gurasoak kolxeant, eta umekak karroa. Argoskiak, txoreak, hura berazentzat beste mundu bat hexala bitlatzen zuten.

Zalditxikusen txakur titki bat, «si-

ki» zen bere izena, bere kabuz hasi zen zaldi galdean eta poski joaten zen.

Aita zen Isuerra, taxista izana da, eta hau ere besle emi bateko taxia besterik ez zen. Haundiak 4 pezta eta txikiek 2 pezta oordaindu behar zuten zen, gero azkenikoa urteetan 5 pezta era igo zen.

Ni jaaten nintzen kobrutzan, nere atzapek ere ibili ziren, baina ni gehienbat.

Jendez beterik zegezten, nik ez men lekukik kobratzeko orduan eskuilertan joaten nintzen, eta iritsi eta gero kobratzen nuen.

Behin behin gehiagoan txaparroen ederra hasien zenean txiloak bezala sartzen ginen, toldoa jarri eta herria itzultzeko era ederrenetakoak, bihurtzen zen. Guk herria, jarraitu behar izaten genuen, horidartatik karroan etori nahi zuten giztiak karrestu arte, Htan izaten zen azkeneko bidai oñdortzatik kalea.

Klin klan, klin klan, karroa badou, hain zerr bidaiak burkatzen hasteko dira. Bilbao-Débolsa autopistako obrak hasten diermean.

Gure joan etorrak bide zaharrejik izaten ziren, kotxak ere hemendik joaten zirene eta berritik etorri. Bide zaharra txikia, gero egin zen bide berriak denak ibiltzea jendea, kotxeak joan eta etorri, karrea... gehiegiz zen eta horregatik utzi genuen.

Klin klan klin klan..., nor ez ote da horietaz gogoratzen?

Mariaje Indo

DANETIK PISKA BAT

ORIOKO TOPONIMIA BILTZEN DUEÑ LIBURUA ARGITARATU DA

Luis M. Mingoa euskal idazle ezagunak EUSKAL TOPOONIMIAZKO MATERIALEAK liburu-sortaren barnean Orioko toponimia bilten duen tomoa argitaratu du. Liburuak idatzi zaharretan agertzen diren Orioko euskal toki-izenak jasotzen ditu eta interes handikoa suertatuko zai o gure berria-

erabaki du herriko elkartek kulturaletan eta honelako gaietan interes dute otoiolarren artean bantzekeko asmotan. Norbaitek iboni buruzko informazio gehiago nahi izanez gero ez du Udal Euskara Zerbitzura jotzea besterik.

KULTUR ETXEAREN GAIA BERRIRO EZTABAI DAGAI

Kultur Etxearena txilik samar zegoen azken boladari baina baditru badageela estera zerbaitei mugimendua gaibonaren inguruan.

Jakina da Kultur Etxea egiteko arazoak Udalak horretarako erabili nahi duen edifizioan (Maison) bizi direnkiek planteari dutela. Iñaki beren legezko eskubideen defentsan ez baitute etxea utzi nahi beren ustez lagokien indemnizazioak gabe; Udalak, bere aldetik, ez zegoen orain arte prest hauet molako diru-indemnizazioak emateko eta, horrela, gaiaik urteik eman ditu ez atzera egiten ez zuela, tartean tribunaletara ere iritsi delarik.

Oraintxe, berri, Udalak Kultur Etxearen faktak Orioko herriari suposatzen dion kostu sozialaz kezkaturik, pauso berri bat eman du eta beste partearekin diruaz hitz egiteko dispuesto agerto da. Bi parteen arteko diferentziak handiak dira oraindik lero hauek idatzten ari garenean, baina, behintzat, elkar hizketa bide bat ireki da eta akordiora iristeko lehen bilerak eginak dira dagoeneko. Zerbait onik ate rako al da hori?

ko hizkeraren zenbait alderdi aztertu nahi dituenari edo, kuriositate hutsez, gure toponimiaren altxor ezin aberatsagoaren berri jakin nahi duenari.

Liburuak, Orioko toponimiaz gain, Gipuzkoako beste zenbait herritakoak ere jasotzen du: Usurbilgoa, Hondarribiko, Irún eta Olartzungo.

Orioko Udalak, Euskara Batzordearen proposamenez, liburu interesgarri honen 40 ale erosten

KORTA, "LANEAN" HASIA

Bi hilabete ondindik pasa gabe Orloia entrenatza eta erritzenetik, eta José Luis Kortaren mutilek lehenengo garaipenak jasoak dituzte. Joni den azaroaren 25ean Galiziako Muño ibaaren jetisieran Euskadiko ordezkari izan zen zortzike oriotarrak gainontzeko autonomi-selekzioak fundaluziarak eta kataluniarak, onenentsuenak, ez bazeuden ere gaudentu egin zituen. Aste bat lehenago ere, Orion bertan egindako jetisieran Donostialako Arraun Lagunak, Kaiku eta Deustuko taldeei irabazi ziren. Galiziako uretan egoteko amkeria lesan behar da, baita euskal klub hoberenak, esaterako Rextape edo Santurtzi, ez zeude la, gainera A eta B zortzikoen nagusitu ziren lehen postuetan.

Dena dela, Iñaki Sarasua presidenteak KARKARARI aitortu zion bezala, "denboraldiai aurrera joaten utzi behar diogu, ez bait du oraindik ezer esateko garaia". Eta ez zitzaien batere arrazoi falta. Dudiark gabe, aurren bertan Kortaren "eskua" nabarituko da Arraunketa Klubaren tharduera eta emaitzetan baita noski lasai hartuta; ez dezala inork pentsatu Kontxako Ikurrina datorren iralean herririk etxeratu behar dugunik.

EGUNDOKO ERREZIBIMENDUA EGIN ZITZAION IBONI

Tasmanian egindako Mundu Txapelketan txapeldunorde geratu zen Ibon Urbietari egundoko rezibimendua egin zitzaien Orion. Argazkian egun gogoangorri hartako irudi adierazkorma ikus dezaitezue.

MARIANORI AGURRA

Aurreko KARKARAN azaldu zen elkar hizketa egiteko asmoan berregana jo genueneari zerbatzek harritu hizketaen Mariano Oldenek erakosten zuen hizetasun eta jakimun inbiragarria izan zen. Harrigarria zitzaien honiek agertzen zuen bizitza eta jendearenganako maftasuna. Hiz-

DENETIK PISKA BAT

tun ona, haren ondoan pasatako momentuak bizi eta azkar joan zi-tzaizkigun konturatu orduko.

Beharbada horregatik haria gaitu horren ustekabean bere beriotzaren berriak.

Hitz bi zor genizkiola iruditu zaigu gurekin izan zuen jarrera ireki eta abiatagatik eta transmititutu zituen hiztun-pozagatik.

**ORIOTARRAK
DURANGOKO AZOKAN**

Abendu hasieran urtero Durangon izan ohi den Euskal Liburu eta Disko Azokan aurien Benito Lertxundirib buruzko liburu bat kaleratu du. Liburua haurtzarotik hasita Benitorrean bizi zu du aztergai eta kantariak osatutako obra. Honekin batera Benitorengandik oso geru daudenean J.A. Iriarau, J.A. Urbelz eta Olatz Zugastiaren artikuluak Benitorren galdean eta, borobiltzeko. Benitorren beraren iritzia gustokoak dituen zenbait kantari ibarrean Bob Dylan, Leonard Cohen, Raimon, etakoa. Liburua oso ikura onean moldatua dago eta euskaraz zein erderaz eskura daiteke.

Anjel Lertxundik ere, ta urtero bezala, liburu bat plazaratu du

Durangoko aukera aprobetxatu zu. Oraingoan hurrentzako liburu bat da eta "Lurrak berdininduko nau" du titulua.

Bukatzeko aipatzeko da, batza ere, Imanol Uribe "Offiak" Kepa Junkerarekin batera kaleratu duen "Triki up" izeneko diska. Imanolek panderon jotssez gain kantatu egiten du diska honetan.

Dioteriez lan horroksa buratu duite eta trikitixaren munduan beste aurrerapauso bat eman duite lan honekin.

AURTENGERO SAN NIKOLASAK

hotzak izan dira, temperaturari dagokionean, baina herriak herriak bizi izan duen giroan. Azken urtetan oñiturra bihurtzen arri den bezala, ikaragarriko gizte pila etorri da Oriora inguruko herrietako eta baita sarrastriagotik ere. Gauzak orokorrean oso ondo joan baldin badira ere, gure belarrietara iritsi dira zenbait kesa eta ga horien oihartzuna izango gara, maiman ez sartu ez alera egin gabe. Batzuk ezin dute oñurru festetan ondo pasatzeko zerzagotik ote den beharrezko inberna inguruan basoak puskatzen jardun beharra. Beste batzuk, beriz, ezin dute oñurru nola egin daltekeen. Aritzaga kalea hainbeste egunetan eta denbora gutxian huxta, horrek

askori dakin zituen arazoekin, hauetako diotenez ondo omene dago kalea ixten berisolaria, harri-jasotzaileak, musika edo besterkir galde, jendea dabilen garaien barne, esate batetako goizean gotzisor ez dabilela eta dendak zabaltzek dautela, repartidoreek kalea itxi eta edukitzeari. Badakigu hau dela eta istilu bat batzuk gehiago geritutu zela.

Azkenik, beste batzuk ezin dute oñurru, asteazkenetik hasita igandean ere eta bostgarren egunez musika partzea eta gainera EGAN, azken urteotan ikusita inortxo ere ez dela egoten plazan azken egun horretan debalde bailez. Iribarne...

Gauza guztiekin bezala, iritsi ezberdinak. Hala ere gok usle dugu hurrengorako gutxienez kontutan hartzeakoak direla.

EUSKAL HITZ ERAKUSKETA IZAN ZEN ORION SAN NIKOLASETAN

Orioko Udaleko Euskara Batzordeak Eusko Jaurlaritzak antolatutako Euskarari buruzko I. Erakusketan Orokorra elkarri zuen Oriola San Nicolasetan. Erakusketan interesgarri hau hamar egunetan (azaroaren 30etik abenduaren 9a arte) izan zen zabalki lehen minuskuatuak erabiltzen zuten Bikaminyotako tailerretako edificioan, Monitore-lanetan aritu zirenek adierazi dugunetan, haur moitza izan zen erakusketatik.

DENETIK PISKA BAT

pasa zena, nahiz eta heldu batzuk ere, lekuak horietarako aproposena ez izan orren, aretoa bisitatu zuen.

Erakusketaekin batera eta KULTUR BIDEETAN programaren barnean Udalak zenbait kultur ekintza ere antolatu zituen egarrietan, eta hanen artean alpagarriena elizan Armasate Musical Orkestrak eta Eskorlitzako Gorosari Alabesatzak eskaini zuten kontzertu bikaina izan zen.

Argazkiari inaugurazio-ekitaldiaren momentu bat ikus dezakezue. Inaugurazio-egunean Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza-Politikarako Idazkaria den M. Carmen Garmendia adierazi zuen EUSKAL HITZ horien segida izango den bigarren erakusketa bat montatzen ari dira, lanak nahiko aurreratuak daude,

eta gustatuko omen Itziarok bigarren honetan ere Oriola etorrir behar izotear.

KANPOTIK ETORRITAKO ORIOTARREN HAZAINAK

Abenduaren 16an onenaldi berria eskeintz zioten Jabier Puerto bere jaioetrian Palentzako Baltanásen. Jabierrek Elizalde eta Redondorek batera munduko arraun txapelketan eta zortzikoan urezko domina lortu zutenetik hamargarren urteurrenra bete baitzen.

Puertasekin batera maratoletan eta bestelako laiskerketetan korrika ibiltzen den Patxi Sanchez, Zarautzen bizi den oriotarrak ez du Irlako mundu txapelketarik irabazi, baina egin duena ez du makala izan.

eta gainera bitxia, begira bestela.

Aurtengo abuztuan Zarauzko neska hizketa ezkondua eta ezte bi-dauan Islandiara joan ziren. Irlako hiriburuari zentzia. Regizarien. Patxi Iafran kartela ikusi zuen, handik astebetean maratoia magatzaren zuena. Haskeran sortu zion lehiostatuen hurrengo egunerako parte hartzeko gogo bizia bilburi zen. Emazteak amiatuta egun batztutu entrenatu eta maratokaren egunaera hantxe zen Patxi interean. Baita helmugan ere handik bi ordu eta hogeita boset minututara, aurrea bakar batek hartu ziola gainera. Beste bigarren postu horiezela eta Islandiako Telebistarako elkarrizketatu ere egin zuten, emaztea interpretari zuela.

ARRANTZA ORION

Badirudi gure herriaren sorrera bera oso lotuta dagoela arrantzarekin. Seguru asko lehenengo oriotarrak arrantzaleak izan ziren. Geroztik eta historia osoan zehar Orio itsasora begira agertu zaigu eta berarekin zeharo uztartua.

XVI. mendean euskal arrantzaleak balearen atzetik Terranova eta Canadako itsasertzeraino iritsi zirenean Orioko arrantzale eta marinelek zerikusi handia izan zuten.

Hain zuzen Euskal Herrian harrapatutako azken balea gure herriko barran izan zen, orduan asmatu eta askoz beranduago Benitok ezagutarazitako bertsoek aditzera ematen diguten bezala.

Oriori fama eta ospea eman dizkion arrauna bera ere arrantzarekin lotuta dago hasiera-hasieratik. Gure arbosoak arraunean joaten bait ziren arrantzara baporea agertu zen arte.

Gaur egun ere itsasoa da zalantzarik gabe oriotarron ondarerik preziatuena bat. Orioko paisaia urbanoa ezberdina den bezala itsasgora edo itsasbehera izan, edo, batez ere, baporeak portuan edo itsasoan egon, herriko kaleetako giza-paisaia ere zeharo bestelakoa da arrantzaleak lehorrean dudenean.

KARKARAK begirada bat eman nahi izan dio itsaso eta arrantzaleei, joandako denborak gogoratzeko eta gaur eguneko egoera, kezka, grina eta helburuak isladatzeko, eta horretarako hauxe da garairik aproposena arrantzale guztiak etxean ditugula.

Begirada horren fruitua duzue ondorengo orrialdetan eskeintzen dizueguna.

Arrantzaz ari garenez egoki iruditu zaigu kantu hau ekartzea gure aldiakirira. Emakume bat entzun diogu eta berak kantatu bezela jartzen dizuegu. Dirudienez bere gazte garaian kantu ezaguna zen Orion.

Ni naiz emakume bat
arrat saltzailea ja jai
marinelak itsasotik
dakaren giztia
nahiz legatz, ia nahiz
bixigu, atun sardinia
mihertza, txipiroia
ta atingria
Itsas handirik hadiagorik
harrapatzen banau azpiean
zazti! gaude goldurik.

ARRANTZA ORION

JUAN MARI URBIETAREKIN SOLASEAN

«Guk ez dugu eskubiderik ondorengoaak arrairik gabe uzteko»

Juan Mari Urbietan. Orioko arrantzaileak, bere hizkeraoan hartu nahi duen elkaritzketetan han egiteko, Gipuzkoako Kofradien Federazioak. Donostialdeko Kontzuren aurrean dikan bere egoitzan. "Pipes" bezala ezagunenak bidea ere esan behar du herri aurrean ez zuela ez pipa rilez ez bestel ezer erre. Befaratsuna urrean patua sanar zegoelako giri pe pasa berri batzen ondorioz.

Arrantzaz hitzgilearen joan, mirentz berarengana eta pozu egin zen jokidean KARKARAu Ibon bere semearekin alevalko deku, segurtasunetan joaten bait zuen gudeezin gernuak alpatu gabe utzitzea semearik Australiako uretan egindakoa, eta armazoi zuen.

KARKARA: Zein da zure lanbidea?

JUAN MARI: Gipuzkoako zortzi Kolfradien Federazioaren presidenteak nauk.

K: Zeintzuk dira zure ustez euskal arrantzaleek gaur egun biditzuten arazorik nagusienak?

J.M.: Zazpi, zortzi hilabeteko lanarekin bizitza zaila dek, EEEEn (Europako Ekonomi Elkarteal) egonda ezin dek nahi deken garaien nahi deken arrantza egin. Orain zazpi bat urte hasi gihuau pentsatzen kostera lizatu egin behar zela eta harremantian jarri gaituk Marruecos, Algeria eta Azoresekin. Afrikako bi nazio horietatik ezer oñik lortzen zaila dek, orduan Azores geratzen zaiguk. Hau atunetarako oso kaladero ona dek. Datorren urte hasieran Orioko bapore batzuk ere haruntza joatekoan dituk.

Kontua da armadore asko da goela iraun besterik egin ez dunea, miloi batzuk gehiago ingresa-itea falta zaiet.

K: EEEEn sartu izana zer izan da onerako ala kalterako?

J.M.: Alde onuk ez diki batere izan. Horri bai, sartu ez bagina kalterako izango zen, orain Europako urretatik kanpo egongo genen eta ezingo genuke arrantzari egin. Gure iraupena aseguratu diki.

Baina gauzak ondo joateko galerazi egin beharko liekak bolanta eta sare pelagikoak bezalako arteak erabiliztea. Horiek zeta dira

"gauko ogia eta biharko gosia".

K: Zein da sare pelagikoak?

J.M.: Kilometro askotako sare luzeak dituk, ur azalean jartzen direnak, arraia mailatu egingo dek han. Sare haniek Atlantikoa jartzen dizkitek eta arraia ez dek hona allegatzen. Autonomia handiko baporeak joaterik beherakatzen, urruita, baina txikia ez eta batere gabe gelditzen dituk

K: Arrantzaleak begiratzen al dio biharko egimari ala gaurkoaz besterik ez da ardura?

J.M.: Begiratzeko zioke. Guk ez diazu eskubiderik ondorengoaak arrastrik gabe uzteko. Kalte handiena egingo dauen sareak debekatu egin behar dituk. Esaterako "arrastre pelagikoan", sareak ondotik altxatzen dek arrai txikia jatera igo diren lupia edo legatza, edo saso batetan bixigua, orain arrapatzen ez dena, eta holakoak harrapatzen. Baino 15-20 kaja osatzeko beste bi, hiru mila kilo arrai txikid harrapatzen ditek (amioa, txitxarroa), eta hura allerrrik galduita uretarra botatzen ditek berriaz.

K: Zeintzuk dira orie horiek erabilten dituztenak?

J.M.: Batez ere frantsesak, gero asiarra ekoizteko. Ez zekigau seguru korearrak edo japoniarra edo mongosak diren. Gure txarrean, hemien diazu funtzionamendurik onena, arrastrekoak

eta bojurakoak ez dituk nahasten bere zereginetan, atunetara edo antxolara dabsilenak ezin diki legatzetara joan esaterako. Ez dek posible denak denetara, ICAT (Atlantikoko Atunaren Iraupenerako Erakundea) honetan ari dek. Hegu Pazifikoko debekatuta zeudek eta orain salatzen ari dituk hemen ere hori lortzeko. Ekologia gure alde zegok

K: Sektore honetan ere izango dira arazo laboralak

J.M.: Gu ez gattuk horretan sartzen. Federazioan armadoreak eta marinak zeudek eta gu denen interesak defendatzeko ahaleginetan gaituk.

K: Zeinguratu zen Bermeion tos-tarteikoen greba hartan?

J.M.: Hura astaketa izan huen. Ez hituen nahi batzera eserti hitz:

ARRANTZA ORION

JUAN MARI URBIETAREKIN SOLASEAN

egiteru. Bizkaiko Diputatuak esan zian konbenio bat izango zela Euskadi osorako eta hori ez dek posible. Gipuzkoan, maila horretan, askoz aurreratuneko gauude harribitno, eskatzen zituzten gauzak Gipuzkoan aspalditik zeudek.

K.: Gatozen orain Orion eta ikus ditzagun gure arazoak. Zer gertatzentz da barrarekin?

J.M.: Oso zaila zegok, klimatologik ere ez dík lagundu eta baziñdik ez dela ezer aurreratu hiru muntur horiekin. Nik orain diru gehiago gastatzen hast balmo lehen beste estudio bat eskatuko níek, orango egoera ez dek lehenagokoa.

K.: Itsasoa eta gure ibaiaren kutsadura ardura al zatzu?

J.M.: Ikaragarri. Orioko bokan bazegok artaia, hiztakoa, baina arraultzak ezin dík aurrera ateratuz horietan. Ur kutsatu guztiek debekatu beharko liratekeek, ez fabrikakoak bakarrik, etxeakoak ere baila. Lehenbizi bildu eta itsasora edo erriora bota aurretek deputatu egin behar dituk. Zarautzen "emisario" delako horrekin egin dutena ezin diat ulertu, ur guztiek purtu baitera bildu eta garbitu gabe itsasora.

K.: Orok izango al du inotz porturik?

J.M.: Munduan, ez zegok egin ezin leikenik. Orion bentaja asko

zeudek, kirol moiletarako demanda haundiak zegok. Pentsatu zituen Zarautz eta Getaria biltartean egiten, baina han 10-14 metroko kahuna zegok eta ikaragarri garesti aterako buke. Orion denetarako tokia zegok, karrotik autopista biltartean, Zubia Mota alderia pasata Ortizkaraino eta Portuko Zulo inguruari toki asko zegok. Arrantza eta kirol portua uztartuz gero egen liteke etorkizuna.

K.: Zergatik ez dira lehorrazen oriotarrak Getarian?

J.M.: Hor gorabehera batzuk izan hituen oriotarrek ordaindu behar zuten portzentziaarekin portua eramandako arraietik eta ez hituen ados jarri eta Ondarrira joan hituen. Beharbada azkarregi erabaki zituen Getaria ez joatea. Han batzuk pozi hartu zuten ez bait zoten nahiz oriotarrak joatea, berak toki eta erreztasun gehiago izateko, baina pena hartu zutenak ere badituk. Geroztik saiatu izan gaitok anzi hori korporibidea ematen, baina alferrik izan dek. Imanol Murua bera ere ibili huen. Trauma hauek gunditzea zaila izaten dek.

K.: Gaur egin Getarian arrai gehiago harrapatzet men dute, eta garai batean, berriz, Orion, zer dela eta?

J.M.: Lehen oriotarrok latzago jokatzen gerant. Barraren kontu

honekin oriotarrak beti erbestean ibili dituk eta lehorrean egonda ere beti erre egoten hituen, eguraldia noiz hobetuko, itsasoratzeko. Baina orain denak igualatu jarrita zeudek.

K.: Asko aldatu al dira gauzak garai bateko arrantzatik?

J.M.: Lehen onena huen arrai asko zegoela. Egun berean igual bi edo hiru aldiz joaten hituen itsasora. Halere lehen oso diru gutxi egiten zituen arrantzaleek. Bere garairik onena orain dela 25 bat urte ezagutu zituen. Gaur egin komodidade gehiago zegok bapore barruan, dutsak, komunikazioak...

K.: Zeu arranziale izanaz zara, nolakoa da lambide hori?

J.M.: Ni olizio handiz hasi níman itsasoa. Nere ilusioa marino merkante egitea huen. Beste ikasketa batzuk egin eta gero 28 urterekin joan níman itsasora eta suerle haundiak izan diat, egundo behin ere mareatu ez. Beste askok, berriz, lan egin behar eta gainera gorputzari tratu txar hori.

K.: Gogorra alda arranzialearen bizimodua?

J.M.: Gogorra dek baila itsasoa inseguritate handia zegok, arrairik ez bida soñik ez, eta etxeen, berriz, erresponsabilitatea... han familia bat zai, eta itsasoa bofadak izaten dituk, batzutan asko eta bestetan ezer ez. Holakoetan tristura ematen dík. Gero inkumunakututa hago itsasoa, beno orain bazegok irratia, nahiz han notiziariak onena etxeko berririk ez izatea den. Askotan etxeen batzenbat patial sarrar edo andrea umea egiteko eta hik itsasora joan behar, hori gogorra dek. Aiunetan hagoenean herrimina sentitzen dek.

K.: Onduan zer, dena txarra al da itsasoa?

J.M.: Ez, oso kumbentzia onta zegok han

K.: Etorkizuna?

J.M.: Zaila, gero eta gazte guztiek nahiz dík itsasora joan. Ikusko diagu.

Inaki Iturain

ARRANTZA ORION

ARRANTZA, AZKEN URTEOTAN BEHERA EGIN DUEN IHARDUERA.

Arrainaren prezioek behera jo dute, eta irabaziak zeharo kaxkartu dira.

Oriolar guztioi aspalditik hontan soinatzen art garen arazo larri bat, arrantzaaren krisialdia, orri haueitan azaltzen salatuko gora. Problemanetan azterketari ekiteko nolabaitako sakontasunez Orioko Kofradura jo genuen, eta bertan Inaki Saraskua idazkariak, eta bere laguntzaile den Clemente Ibarrolaren ondoren aurkezteko ditugun datuak jatorrian zizkigutxen.

Azken hogei urtetan, 1970.eko edo, irabaziak, arrain-harrapaiak tak, arrantzale eta bapore-kopuruak behera egin dute nabarmen. Orain dela hamar urte jakina zen itsasoan bi edo hiru denboralditan lan egindia gero, arreratutako di-ruarekin etxelsiztza eroasterik bazegoela. Garai hartan arrantzale izateak abentailak eta erakarpena besterik ez zuen: gaur egun, berriro, eguna erabat aldreibestu egin da, eta antzekofik ere ez da.

Arrantzale eta bapore gutxiago

1970. urtearen inguruan, mundu mailan ekonomian geratzen artzen bolada onarekin batera, euskal arrantzak ere deriboraldi bikainak ezagutu zituen, eta Orio bezalako itsas-portuetan izandako gorakada begi-bistean zegoen. Orduan, 450 arrantzale aritzen ziren itsasoan; esate baterako, herriko zortzi pertsonetik

jemakunsek, altona-amonak eta umeak barne) bat itsasoan zebiltzen.

Aurrerantzean, kopurua gutxitzen joan da, oriotar askok arrantzale izateari utzi eta kampotar de-xene (santoharrak, bermeotarrak, etabar) hasi bait da. Izen ere, 1980. urtean gure arrantzuntzitan 400 arrantzale ziren, eta oarten, 1990.ean, 382 besterik ez. Kampotik etortzen direnak gero ia gehiago badira ere.

Bestalde, bapore-kopuruaren aldaketa ere egoera honian oso adierazgarria da. Izen ere, orain dela hogei urte 24 ziren, eta 1980. inguruan, ekonomiaren bolada on hura pasatzen ari zela, 26 bapore zeuden herriari momentuan, beterean, 22 besterik ez dira.

Gehiago harrapatu, gutxiago irabazi ...

Baina, arazo hontan, beste aspektan bezala diruak agindu zuten: arrainaren prezioaren jaitsiera, edo igoeraren eta beherakada horren arrazoi nagusia izanik.

Atunoren kasuan, 1970. urtean kiloko 56 pezetatako zen salneurria, eta 1980erako hiru aldiz gehiagotan jarri zen, ekonomiaren nagusitasunaren eraginez. Azkeneko urteetan, aldiz, ez da horrelako progresiorik nabaritu, ezta gutxiago ere, 180 pezetatik 280ra tigotz bait da bakarrak.

... eta arrantzaleak
galtzaile.

Gauzak horrela, nahiz ete arrain-harrapaketak tresna eta sistema berrien bidez dexeute horrek izan. Irabaziak kaxkartuak suertatu dira, bai armadearentzat bai arrantzaleentzat, noski. Adibidez, 1970. urtean 400.000 pta jasotzen zituen arrantzale bakoitzak, eta, konparazio baterako, eta lehengo adibidearekin jurraltuz, garai hartan diru horrekintzatza eder bat eroasterik bazegoen. Gaur egun, aitzitik, ondo asko dakin urtebeteko soldatu normal bai hamar bider ordaindu beharra dagorla edozein pisuz jabetzen.

Ez da ez txantxekoa arazoak hainbeste denboran herriari diri-sarrerarik handiena ekarri dion lanbidea ahulaldi penagarri horien ikuslea benetan kezkagarrirako bait da. Espero dezagun, azkenetan hain sarti alpatzen diren Europa, 1992. urte lamantua, eta barrak itxaropenetsuak izan daitezten. Orioko eta Euskal Herriko arrantzaren gezonentzat.

Manu Etxeberria.

	1990	1980	1970
Bapore kopurua	22	26	24
Arrantzale kopurua	382	400	450
Tripulazioak	17	15	18
Irabaziak (pta.) (zutuna eta artxial)	1.200.000	800.000	400.000
Harrapaketak (kilotan)	90.000	80.000	50.000
Atuanren prezioa (bataz bestekoa)	280	180	56

ARRANTZA ORION

LANTEGIETAN ESKU-LAN ONA BEREGANATZEKO PREST, ETA ARRANTZALE IZANAK KONTENTU.

«Tailerra gogorra da, baina urte osoan etxeen gaude»

“Soldatu segurua, lan-ordutegi finoa, oporak udacantza...”, diole Orion eta muguruako tailerrebatan hasi diren arrantzale-ohtak. Arranzol mugusia ordea, beren eritziz, eta inongo zaintzatik gabe, etxeen eta etxekoekin egotea da.

Detidamik denok unartua izan da arrantzua eta itsasoko munduan eta bizimodua gogorria dela, baina diru ederreak etxera emanoteko eskaetan zen sakrifizioa izaten zen. Eguna, hiriz, arrantzazitzen aridun bolada txarre dela eta, oskoko eta asko lehen haindarririk zieguna Igaztelatik itsasora irabazterea estuabaidan jarri dute: “Hobe etxeen, eta ez gutxiago irabazten”.

Usurbil, Santijo, Ariztirrua edo Altxerri bideko lantegi-aldeetako mugiarak dira urtetan itsasozin arrontzaz jarditmeant ibili eta gero tailerrak eta bestelako lanbideak aurkeztu dituzten gizmekiak. Ez da Orion, seguruenan, familia edo koadrilariak horrelakoak diri ez duenik.

Hurrelako erabakia naiztago izan dutenek oso gabe ikusten dute: “Ne-

guari, otsaldeik aurrera aste osoan itsasozan igaro beharra diago, eta Sanpedrok ta gero atunetara, kai hilabetean hespaset egun etxean egonda hauetarik askotan urratiko portu batetan arrazina saldua berrez ere itsaso zabaleru abiatu hizkar, etxera etorri gabe”.

Soldata eta lan-ordutegi finkoa

Itsasozan, gehien bat azkeneko urteetan, agertzen den problematik handiena irabaziak arrain-harrapaketen araberako finikatuak direla da. Lehortean, aldit, hizaheteroko soldata etxerazteak arrantzak ematen ez duen zuztasuna diakar berarekin. Gau eta egun, etengabeko lan-jarduna egunetan eta astetan zehar bete beharra izan da itsas-ogildadearen ezangarraila pagarri menetakoak. Egoera berezi honen aurpean edozein lanetiketan ordutegi-finkoa edo ordu “extrak” egiteko aukera agertzen da. Guztiz honek gizasemearen bilitzaren

bilokurritza indarria ekartzeko du, la milia giroa sendotmaz: “Zenzergetatu etxeko kaiti, unice edo, eta galibienetan gaude”. Batek baitro gehiagok hiztunekin batira, baporeko legumen batetik andreak haurra izan bitartean hura itsasozan zegueta goigortzen du; edo haurrak ezebarren bat, izonez gero ere ardura gizuna amaren biskar geratzen zela; alegia, emakumeak zian behar zuela aste eta hilabete askotan alta eta ama etxeen.

Manu Etxeberria

ARRANTZA ORION

KOFRADIAKO LIBURU ZAHARRETAN AZTARRIKA

Arrantzale herri honetan, kofradia arrantzaleen bizimoduaren lekuak izan da. Bere liburuetan jaso dira izendapenak, eroskenak eta diru hainzuek; hondoratutako baporak eta arraumarentzako laguntzak. Hemen jaso ditugu, labur-labur eta kanadu moduan, mende honetako lehendabiziko 20 urteetako herri batzuk.

Datex, kofraditko hilerak ze fetxatzen egun ziren adierazten dute.

1903-4-2: Kofraditak eta bat erosten du San Nikolas kalean eta nabigatua eta etxearen babiloi 6.500 pezetatako izan, plazotan erostetako izan zuen. Dirua, pertsona hanki aurreratu zuen: Jose Antonio Elizalde, Juan Manuel Burzaeta eta Gregorio Mantenialak.

1907-7-8: Udala horretan Eustakio Atxegatzen trainetu bat hondoratu zen Orioko barran. Bertan, Lorenzo Azpizor bil aen eta Lino Solaberrieta, patrula zensak, zauri bat jasan zuen herenak hizkari. Kofraditak dirulagintza ematea erabakitu zuten:

Lorenzo Azpizorren familiaren izat.....75 pezeta

Lino Solaberrieta.....75 pezeta
Hondoratutako trainetuaren jabearentzat.....75 pezeta

1907-10-7: Trainetuaren guztia 12.50 pezetatako laguntza ematea erabakitzentzut.

Patroia: Lino Solaberrieta
Tripulazioa: Jose Maria Garate, Marcialo Azpizor, Prudencio Yerrobi, Ignacio Maria Urkizu, Ramon Uranga, Marcialo Solaberrieta, Jose Maria Atxaga, Lorenzo Azpizor.

1903an hondoratu zen trainetu baten tripulazioari diru kopuru berria ematea erabakitzentzut. (Patroia: Jose Ignacio Zendoit).

Arraunlarriak: Juan Jose Ibarrola, Juan Maria Elizondo, Benturia Etxalde, Ignacio Maria Aihatz. Trainetu komponentzeko 37.50 pezeta ematen zituzten.

1909-1-10: 348,48 pezeta. Udala hondoratutako trainetu bakoitza tripulante bakoitzari 12.50 pezeta ematen zait eta trainetu komponentzeko 18 pezeta.

Tripulazioa: Ramon Iosadi, Jose Arrieta, Manuel Urkizu, Jose Maria Leitxundi.

José Luis Irure, José Miguel San Sebastián.

1909-12-12: 1.903an erostenako etaka ordaintzen da.

1912-12-2: San Nikolas kaleko etxeko biru legela saltzen dituzte. 3.150 pezeta irabazten dute.

1915-5-29: Iraialaren 19 eta 26an jokatuko ziren ikonostasiako estropadetan gasteizko ordaintzenean laguntzak 250 pezeta ematen ditu Kofradiaik.

1915-10-2: Kofraditak trainetu berri bat erakargatzen du.

1916-7-29: Janarietako estropadetara joan behar zuten arraunlariei kofradiek eman zien.

1916-9-20: 500 pezeta ematen die arraunlariei.

Trainetu eta janarien kontua 1.755,20 pezetatako izan gen.

1918-4-17: Donostian, Nuestra Señora del Carmen baporearen hondoratu zenean bildako hamabi mariñeletan (hamilet) 100 pezeta ematea eraiki zen. Orioñik zortzi ordezkarri jounetzen elizkizunetan bosma pezeta kolpatuz eta baskarta Donostialako kofradiek eman zuten.

ARRANTZA ORION

EUSKADIKO ITSAS GAZTEDIA

EMAITZEN AURRERAPENA

Zein ikasketa malla dantzen?

- Eskolaritate zertagiria %15,9
- Graduatu Eskolarra %26

Zer dela eta zara arrantzalei?

- Lehorrean lanik ez dagoela %6
- Ikasteko balio ez nuelako

Zenbat denborako ikusten du zu arrantzale lana?

- Itsasoa utzi nahi dut lehen bait lehen
- Urte batzukarako

Zer gauik ez du segurtaterik

arrantzaleak itsasoan?

- Gobernuaren lagunza eskasagatik %35,4
- Arrina harrapatu behar da edozein modutan %32,5

Zure ustez, zetritzak diru arrantzera orloean Eusko Herriko arazorik larrienak?

- Arraina gutxi pagatzen dela %45
- Kaladero berririk ez dagoela %37

Itsasoak zer erakutsi ditz Gehien?

- Sufritzen
- Balio gehiago ematen neri lotuta dagoen inguruari: herria, lagunak, jatak...

Itsasoan duzun denbora libreak zer egiten ditzu gehien bai?

- Lo egin
- Lagunekin hitz egin

Nola pasatzen duzu denbora librea lehorrean?

- Telebista eta bideoak ikussten
- Familia eta lagunekin egoten naiz

Arrantzale gazteenak, zer motako aktibitate edo ekintza egotea gustatuko litzaitzule?

- Bidaia prestazoa, beste tokia ikustea %46
- Kirol txapelketak %33
- Arrantzale gazteen aldizkari bat egitea %21

Koadroan ikus dantzen bezala, arrantzale gazteek ez dute itsasoan luzerako lan egin nahi eta orain lehorrean pasatzen duten denbora libre gehiena telebista aurrean ematen dute. Dena den beste gauza batzuk egitea gustatuko litzateke, bidaia etab. Kirola besteak beste.

Datu hauek Euskadiko Itsas Gaztediak egindako inkesta baten emaitzak dira, baina hau aurrerapen bat besterik ez da emaitza finalak elkarrekin honek kaleratu behar duen aldizkari berri batean argitaratu nako bait dira sartarilean.

Euskadiko Itsas Gaztedia bego Euskal Herriko arrantzale gazteek eta frantsialko La

ARRANTZA ORION

EUSKADIKO ITSAS GAZTEDIA

Jeunesse de la mer osatutako talde jaio berria da eta bere helburua arrantzaleen eta batez ere arrantzale gazteen behar eta kaldereri erantzunak ematea da. Nabiz eta talde honen ardatza gazteak izan, ez dituzte ahaztu nahi izan beste sektoreak, hau da, gazteak ez diren arrantzaleak eta arrantzaleen emazteak.

Talde honen lana Euskal Herriko portu guztietaera zuzenduta dago eta bere kezka, batez ere, baporeak hau edo bost hilabetez amarratuta pasatzen dituztenetan, denbora-tarte horretan arrantzaleek bereen denbora librea antolatzen dezaten baldintzak:

ezartzen da. Kontuan eduki behar da garai horietan eguna ren 24 orduak libre izaten dituztelarik, esan bezala, tabernetan edo telebistaren aurkaren gaitzen dimuztela.

Arrantzale gazteek zer nahi duten jakiteko galdeketa bat burutu zen Euskal Herriko portuetan 16 eta 30 urte bitarteko gazteen artean. Lan honek garbi utzi du gazteek birkaia etorriki lehiaketak antola daitezen nahi dituela. Datu hauek abiatantu bat bezala hariuta, elurretara joateko bidai bat antolatu dute irtarrilaren bukaerarako. Gero, kirol lehiaketak, hitzaldiak eta

abar iniolatzeko asmoa dute.

Talde honi buruzko informazio gehiago nahi dituenek ez dute 83 1114 telefonora hots egilea balizik, eta jokun... Urango «Inarra-rekin» hitz egun. Dena da talde honen berri emari diguna eta horu belarrak lantean ari dena talde honen alde.

ARRANTZA ORION

MAHAI INGURUA PATROI GAZTEEKIN

Eusko arrantza sektoreak gaur egun arazo eta gerabehiera handiak bizi dituen horietan. Orioko arrantzaleek transizio garaia gogor eta zaila dute. Gure herriko arrantzaleek patroil asko zahar sumarrak izanen, erreboaren orduna da, eta doiguneek gastei batzuk patroi lanean debiltza azken iateotan.

Gure herriko arrantzaleek gaur eguneko egoera ezagutu eta etorkizunari buruzko hausmarketa egiteko.

San Joseko patroi den Daniel Murgioko, onzi herren dabilen Juan Jose bere anaia eta Aire Marinko patroi den Bixente Urangarekin gora hizketa Itxas Eltxera, Monseñoreko Jon Mijika eta Jabiak Uranga ere deitu genuien bilera baina ezin izan zedin bertara erpetu.

KARKARA: Esaguzue nolakoia izan zen zuen hasiera itsasoa?

DANIEL: Ni hamabost urterekin hasi nifuan itsasori, txotxo. Anal Zaharreko itsasan zitzahileen atarekin eta etxeen beti izan dek giro arrantzalea. Nik ez nian eskolarako gogorik, 17 urte nifuela anaia hil huen eta sei hilabetetara alta, eta ni geratu nifuan baporea gobernatzen. Hasiera batean osabai batek lagundutu, gero beste bi amai ere itsasoratu hituen eta hortxe segitzen diagu hirurok.

BIXENTE: Ni maestria ikasten ari nintzala Zarautzen udan itsasora joaten hasi nifuan 18 urterekin. Ez nauk sekula ikasle ona izan eta etxeeko giroak bultzatuta Pasaiako Eskola Nautikora hasi nifuan patroil titulua ateratzeko. Tituluarekin osabari laguntzen hasi nifuan baporeko puentean, eta hau jubilatu zanean ni geratu nifuan patroi.

JUAN JOSE: Ni asko ibilt nauk ikasten, Zarautzen Mondragoi, eta Bilbon eta Donostian perito egiten. Gauzak ezzihozkidan oso ondo eta soldatu joan nifuan, gero ikasten segitezotan. Baina han nintzala alta eta anaia hil hituen eta Daniel laguntzen hasi behar izan nian, gero Pasaiako patroi titulua aterra nian.

K.: Zientzak zeintzuk diru arrantzak dituen arazo larriena gaur

egun?

D.: Alde batetik ez gandek libre arrantzarako lizenzia hori dala tibetetik arrai gutxiago harrapatzeko dek, antzoa batez ere, eta hau zeragatik dek, frantsesek darabilzketen arteengatik, boluntak eta arrastre pelagiko...

J.J.: Bai eta ga arte horien kontrako gaudiek, gure arrantza askoz selektiboagoa dek. Bolanta pelagikoak oso sare luzeak jartzen dizkik itsasoa eta moztu egiten dikanunaren emigratio naturala. Igainera atuna baino handiagoak ere harrapatzeko dizkitik, izurdeak eta abar. Baporentzat ere arriskotsua izaten dek, ur azalean daudenez kateatu egiten dituk elizearekin. Guztia hau gatsa balitz sareak denbora luzea egiten dikt uretan eta arrakal kultitatea galizten dikt.

D.: Arrastre pelagikoak harrapatzeko duen arrai gehiena itsasora botatzen dikt berrik eta gainera ez ditek arraia ondo kontserbatzen. Konturatu gaituk guk egun batzen pasa ditzakengula arrai sardo baten gainean, baina arrastreroak sartuz gero hurrengo egunerako ez dek arrai bat bera ere geratzen han.

K.: Bai hori hola dek, nik gara erantzi nahi dia, gure arrantza arteak oso esperimentatuak dituk, oso al-

dakeia gutxi izan ditzkitek eta espesial guztiek bazirik segitzen ditek. Aldatu dana da arrata nion dagoen jaietako dia goen tresneria, sonarrak..., baina bestela betiko eran egiten dek.

K.: Nolakoia da arrantzalearen bizimoduia itsasori?

J.J.: Baporean egindako aldaketak arrantzarako kapazitatea areagotzea izan dituk, baina marinelen-tzako tokta gutxitu egin dek. Hori bai, orain ura potable egiteko apa-railu bat diagu eta garbiketarako ankeria gehiago zegok lehen baino.

B.: Garbiketa kontu horietan ez dek posible lehorrean bezela egitea, baina denok salatu gertu txukum ibili leikek, hori gure eskuetan zegok.

K.: Arraia Ondarrura eramaten duzu, zer gertatu zen getariarrek?

J.J.: Hau gu hasi baino lehenagoko kontua dek, bazirudik Orioko arrantzaleak ez zinedela gastera Getariaren jasotzen zuten tratuarekin, orduan eskeintza oniztunbuck Ondarrutik eta hara joatea erabaki ziaten.

K.: Eta bere horretan segitzen alduzu?

ARRANTZA ORION MAHAI INGURUA PATROI GAZTEEKIN

J.J.: Hau urtero hitzegiten ditek. Azken bilkeran pentzatua ziaten orain arraia Getariaren salzten hastea kaltegarria litzatekeela barnaren audinako. Gask nahi duguma da Orioko barra komponentza eta arraia saltzenko behar diren instalazio guztiek jartzen. Horri izango luze onena bai guretzat bai herri guztientzat.

K.: Nola diago orain barraren kontu hori?

B.: Okerrago zegrik lehen iburu, kalauna txikitagost dtek eta sarrera estuagoa, batua behintzat hasi egin dituk lanean, urain kontua segitzear dtek.

K.: Barraren komponentzen ez bidea etorkizun dauka Orioko flotak?

J.J.: Oso importantea dtek bapore batek arraia bere herriari deskarigatzen, arrantzaileuren bizimodua eta bere familiarena askoz hobea gora dek orduan. Herriak ere beste giro bat bizi dikt horrela. Alde hoberatik Orioko portua oso halangartza izango huske.

D.: Barraren komponentzen ez baido etorkizunerako posibilitateenik asko murrizten dituk.

B.: Nik gazteari gaztetan meritesaten zidatena esanago nioke, karriera bat ikasteko eta itsasoa aliazteko. Arrantzailearen bizimodua oso go-

gorria dek, ordutegirik gabeko lana, familiariak eratu, baporea bolantzailea hest, galera porturik ez batuanak eta berriz kanpoan ibili behar badek...

K.: Nolakoa izaten da zuen arteko haurremaña itsasoa?

D.: Toldia oso txikia baldin bada ere gu ondo moldatzentz gattik, problemak normalean arrantza txarrarekin lotuta joaten dituk, batua arrantzera ondamean timorea ere ona izaten dtek.

K.: Baporeak enpresak dituk. Arazo laboralik izaten ari da?

J.J.: Gipuzkoan konsuenio bat zeigok sindikatu laboralak eta patronalak firmatua, eta guk haur Segizten zioaz. Dirua partizukoan

kagun sistema aspalditik zenortek eta urroko funtzionatzen dikt.

K.: Emakumea armadan ere sartu den garai honetan arrantzaera ez da joaten. Posible al litzateke?

J.J.: Itsasoko lana astunegia dikt emakumearentzat, zenbat han egiti litzake, puentekoi edo sirkakideko batua denak ez.

D.: Txirrea handia izango luze, galera bapore luurek ez zeutelk egole itua emakumearen aserako eta tripulazio guztiek batera egiten dikt. Oraingoz oso zaila dtek.

K.: Desie esatekorik bai?

J.J.: Orioko jendea Getariara ari dikt jasaten, han gehiago irabazi den dute, eta han dikt guk porturik ez degulako.

D.: Nik esan nahi dikt antsoia gero etagi txiago dagoela, altxira haszegok oraindik ere, batua nere ustez flota txikiegoo beharko da hemendik gutxira.

Antxon Ibargoien

«Lehorretik egiten den arrantza gainbehera dator»

Bada arrantza-mota bat gutxi ezaguna eta, gaur databiltzen gara hau izanik, apamena behintik metza zuena; lehorretik egiten denaz ari gara. Honi buruz zerbait jakin nahitik arte hauetan urtelen ibilatxoa den eta, askoren iritziz, herriko lehorreko arrantzalerik finena den donostiar orintartu batengana jo dugu; Jose Luis Zabaletaengana.

Aspalditik datorkio kainaberarra arranzarako afizoa Jose Luis. "Artean hamadun urte ez nitzuela Antiguoko Teriseko harran lehen sanak egiten hasi nintzenetik" esaten digu. Urte batzutan Igeldo aldeko kalatan barrera ibili ondoren, Oriora ezkondu eta segituan hasi zen hemengoak korritzen; mor gutxik ezagutzen du Orio eta Donostia arteko itsasertza Jose Luisen bezain ondo.

"Orduan hai armi ugari itsasoan! nire gaztetako urte haitan, oratiko aldean, arratxarieetan handia zegoen eta kantitatea, berriz, zer esankeez. Orduan ugariak ziren osa gaur egun gure hurbileko kostatik ia desagertuak edo oso eskaistuak dauden arrak: brekak, gurbinak, durdoak, krabrokok, andejak, etabur.

Lehorreko arrantza gainbehera datorrela dio, "hamabost urtetik hona nabariu da, gehienbat, beherakada hau: lehen erraza zen kainabera hartu, arroketara joan eta kuboia arratx-klaue differentiez betea ekartzear, arrata eskasten hast zetenan, berriz, gero eta zailagoa bihurtu zen arrantza ohi samarratikin etxeratzear eta, horren ondorioz, lehen dexeente jonten ziren hauzak, mariñelak-eta, asperitu eta uzten hasi ziren. Oraintxe oso gutxi gara arrmeketan arrantzan aritzen garenak, zortzi-hamar bat edo, eta gazterik apena."

"Bardago, bestalde, jendea Orioko barran arrantzan egiten duena eta, hauiek bat, ugari gara egin dira azken urteotan ikurra konpondu zinez gero. Oso da differentzia-

raia arrantza egitea, ikaragarri komodo bait da: kotxarekin etorrir, ia barra-muturremineko sartu, tristeak ateria eta hamar metro ere ibili beharrak gabe, hortxe zaude! esaten diga ketua adierazgarri batez; somatzen zaio ez duela azken arrantza-mota honek guziz asehetetzen. Kanpotik ere etortzen omen da jendea barrara Lasarte, Tolosa, Hernani, Donostia-ik... eta hauen artean ba omen dago izugarrizko afizioak ekiten dionik ere, "kusu bat jaitszekotan". Tolosatik egunero-egunero etortzen den Gregorioren aipatu beharko litzaieke; gizon hau ondo ezagutzen date barratik paseatzetan dutenek jubilazioa hartz zuenez gero beti bait dago hor, udan bezala neguan; goizez bezala arratsaldez-

orain urte lakuak, artean kotxerik ez zuenez, egunero etortzen zen autobusean Tolosatik bere kainabera, triste eta aparejo guztiekin; goizez Tolosatik abiatu. Errekalden autobusez kainabatu eta Orioraino, eta arratsaldez-gai partera sari-buelta berriz, atzeria, Gregoriorenai bal afizoa, mōrera izatekoan!"

Ea orain ze arratx-espezie harapatzen dituzten maizenerik galde egin diogunean kopeta ilundu egio zaio Jose Luis. "orain... hutsat, era batzuk, sarbo edo sarboletan bat, oihlan behin hupieren bat edo beste, eta exer gutxi gehiago" Urruti geratu dira, antza, herriko barraren muturrean hamazazpi kolo Cerditako andea kainaberaz harrapatu zueneko garai halek.

ORIO' S SHOP

Moda gaztea
Eusko Gudariak, 17 Tfnoa: 83 12 44

ITURAIN OKINDEGIA

Ogia, bollitoak, egunkariak eta KARKARA
Aritzaga

ERTZA

Usaindegia
Eusko Gudari

OLIDEN HARATEGIA

Tfnoa: 83 10 86

TRAGOXKA TABERNA

Aritzaga

IL GELATO

Helatuak eta Kruasanak
San Nikolas, 17

DORRONSORO JANARIDENDA

Beti zure zerbitzuan
Abeslari, 3 Tfnoa: 83 09 37

PATXI HARATEGIA URDAITEGIA

Aita Lertxundi, 24 Tfnoa.: 83 18 37

"Amets zaharretarako aukera berria"

Urtearen hasiera ezkerroztik askean egia izan duten bezala, joan den Azaroaren 26an hamabost bat pertsone bildu ziren harrizko areto batean. Hileraren zergatia bat baxkarram; behar bat; baita era berean gauza askoera bilduma; mahaibetburu, aspaldiko ametsa... Orion eta bere etxeen hizkataldiztea.

Karkarako kolaboratzaile bat bertura hurbildu zen, dagoeneko 120 partaidezta eskaera baino gehiago jaso dituen talde honen nondik norakua zuri eskeini asmoz. Erantzunak, han zeuden denon artean ematak dituzue.

gunea, gure ekonomi egoera dela eta, sustapen publiko eta bakoitzako ofizialeko erakunde lortzeko baldintzak surtzen ez gainok, baita embonen sustapen edo initiatiba pribatuaz egiten eta egungo diven 15-20 milioiko etxeak erosteko haindairy ez dagoenak. Gero, eta Udalak etxebizitza-beharreko hainz duen proiektua aztertu eta Sindicato-ren txostenek kaleratzen zinen premioak ez zirela asezen ikusi ondoren, talde hau kooperatibari bilukoni zen. Ima, gurek hau zeni izan, hizketa modurik ederrenan Udalarien elkarlaneari urrufeko, hau sozio dekarik edo terrenoo utziz, eta ordezki irtenbidea

zaiju gero leku egia zihindizteko. Dagoena zera da estatutu ziri horro bat?

K.: Aurre-estatutu horietan zehaztutu da, tioski, zehi baldintza bete behar diren kooperatibak sartzeko...

"Gutxieneko baldintza berria jarri dira: orotarra iztira edo berria bizi zera. Etxebizitza-jabe ez izatea, eta pisoak lortutakoan, udakitzeko edo beste negozioetakoan ez erabiltzeko kompromesua harzten."

K.: Herriko jendearen aldetik, erantzuna nolakoa izan da?

"Kooperatibako otsatzeko garaien jende pilo bat apuntatu zen, 120 izen jaso genituen, eta gainera hizkak konpo geldiu zirelarik. Baina hasierako bileretan eta zerbitzu eskeinak eta presa sanzko udeletxera hitzegi-teri joan behar izan denez, orduan ere, orain hemen ikusten dituzun betiko hiru bostok izangara datuenko."

K.: Zuen artean nolabaiteko intolaketaik ha al dago?

"Ez, ez dardagu ezer zelikuntzak. Bakoitzak, bere ahalmenen arabera, ahal duena egiten da. Ezkerak erakunde publikoetako josticaz artxuratzentz dira. Bestetik, herri barruko informazio eta hizkuntzaez. Horrela funtzionatzen dugu."

K.: Orain arte eman diren urratik zeintzu eta noruntz edo norrengana zuzenduak izan ditren konta exazue.

"Bilboko paseoak bi norabide ez berdinak emanak izan direz, erakunde publikoetantz zuzendutakoak, hala nola Udalak, Alkantza, Eusko Jaurlaritzak. Etxebizitza Ondezkaritzak, eta bigarrenak beste herrietako kooperatibekin harremanak izatearren urrua dierenak. Adibidez, Igeldoko auzoan dagoen un eta hinez ere Hondarribiko El Puntal auzokoak. Bie, beren luguntza estimagarririk dela eta, eskerrik emate nahi genizkie."

K.: Ikustakoaren arabera, noiz diaude edo zeintzu dira zailtzunak handienak?

"Beneinko zailtasuna fermenak

Orion, etxe batengatik 15-20 milio ordaindu ezin dituen famili eta bikote asko dago—

Bazkideen zerrenda osatzeko astebetean 120 izen jaso ziren—

KARKARA: Nola sortu da kolektibulau?

"Iñaki hau sortzen da Orion etxebizitza sozialak erakutizko beharrak bultzatuta, eta hain zuzen 'presio-talde' bezala Udalaren aurrean, hizkak horrelako etxe gehiago sortuztzi dituzun, izan ere, Orion famili eta bikote asko bait-

emateko"

K.: Kooperatiba, talde edo elkarte bezala, inon erregistratuta al dago?

"Legalki kooperatiba ez da elkartea ofizial bat, omendik ez bait dura egun eskatzen diren paperak, baita traxile hori egiten beharrekoxi

ETXEBIZITZA SOZIALEN ALDEKO KOOPERATIBA

lortzean datza. Oriok, udederrit bezala, lur munizipalik ez du. Elxenak egiteko egoileak diren guztiek jabetzen terroristak dira eta horietan empresa pribatuak eraginu izango dute. Beraz, egin behar da terrorismoa eskuinaldeko errondegia txakurri erosita da. Orioko Udalak bere garaien etxebizitzaren sozialak egin beharko zirela aurreikusi iban batu, orain gari edo bestie herrikoetako edo prezio ondarraren salzuko moduan murrindiko fixak leke.

K: Baina Udalak bementan ezertan lagundu nahi dezake?

"Udalak bere garaien terrorismoa lortzen lagunduko zigula agindu zitzaio. Une honetan jakin badelagun eska tartean manusoegi odozen protekto batzu baditueta: Aubarko Portuan, adibidez, norma subsidiariak aldatu nahi ditu bertan 64 etxebizitzaren eraketa bildutzeak, 32 sustapen publikoek eta besteari kontratatuak. Udalak, bestadele, legeak agintuta, pribatua egungo diren etxeen % 10a promozionatu dezake. Adibidez Bi-kamioran 16 piso eta Eriberryan beste 19. Baina guztii honetan txar-txarrera zera da, oraingo geldorauan hau etxebizitzaren behar dutenen kontra doala espokularazko aukera negoziazioen duelako, izan ere salgai danden etxeko hau guztidirekarik, odozenen preztoran jarri dutezke "oferta y demanda" dekako lehen medio."

K: Onduan arazoa zehi da? Udalak "negoziantz" Txarra dela? Gogo saltan da goela edo zer?

"Gara neslez txigarrina da. Laguntzako eta mugitzeako interesak eduki eskerrena dena posible da. Gu askoz ere errektarizo guztigokin gehiago mugitzen ari gara. Horrek gurek ez gurek arteko pertsonaientzat nahiz gurezak errezak diren, baina Udalak lur jabeekin egin beharreko negoziazio-epenak ez ditu bete, eta ezta ere akordiorik lortu. honen ondorioa jasan beharreko azterapena izanik."

K: Eta exmplazioaren errekturisa?

"Lur jabeekin aitostasunak ez da gurek lortzen, Udalak expropiaziorren hidea gelditzen zaito, baina Orioko Udalak irtenbide hau ez erabiltzen aprobatu omendu zuen."

K: Bi galdera: Zehitzu dira kooperatiba moduan ibiltzeko eskeitzien

dituen abantailak? eta "kooperatibaren gurdian" zergatik uste duzue zurek horrenbeste jendeak apuntatu dela?

"Abantailadea... balar bakarrak feredimendu edo non artean eskatzen

"Neskei dagokienean, kooperatibako egungo liralekoen etxebizitzak 90 metro karratu baino gehiago egungo lituzketet eduki. horrela armatuta dago behinzelat, baina oraingoz hau ez da gehien

— 3 — 71-tik, 149 dira, epe motzean, etxebizitzaren arazoari irtetenbide eman behar diotenak —

— U — Udalak lurra lortzen lagunduko zigula agindu zuen —

diren, interes baia somarrerian lortu daitezdecera. Iainan adibidez, kooperatiba batek egin ditu lortu sustapen publikoko etxebizitzak, ez eta terrorismoa eraskeko lagunizq akituak jaso ere. Hau bere diruz erosi behar erdi bestela Udalareneko akordioen bitartez lor lezake. Beraz, ikatzen ohi izan dirugu ez bezala, bork ez dezanola pertsa hau "txollo" bat denik. Horrenbeste jende apuntatu baldin bada, batez ere, izan da Orioko pisoen panorama pomagarririk, nahiz eta jakin ezer ez da goela, kooperatibaren aukera sikiere, halako itxaropeni, baita suposatuak direnako, izan ere kontutan hartz fehar da. Sarearen informeak ugertzen zituen 371 etxebizitzaren eskuinetatik 149 baitziren erantzun azkenetik eskatzen zutenak."

K: Une batez, optimistak izan, eta etxeak egungo direla pertsa dezagun. Nolikook tzango liratuke?

Kezkizzen gaindu arloa. Gero, noizbait egiten badira, etxeen erregulazioen buruz ados jartzenak ez dugun uste hau gehiegiz emango ligatzen. Nahiko geruza jordanik horretan hitzgiteko elkartutua egongo begiria.

K: Ondain arte eskuindakoari zerhail gehiago gainetatu nahi badiozue hemen aukera...

"Balkarrak, zerrendan apuntatu diren guzak gurfi uztearen, honako hau azpimarratzera: alegia Orion 120 pertsonetako Kooperatiba batekin ezin dela antza egin. jende gehiegiz bezi da horretarako, eta baita ere gogora erazi zenbait izuk bidez dela sustapen publiko eta kontratatuak etxeko lortzeko baldintzefar sortzen direnak, eta seguruenean aukera horretan heldu beharko diteleza."

Jabier Gaitan

Kooperatibaren aldeko taldea oso lan positiboa ari da egiten

Oriok duen etxebizitzaztak problema nabarmentzen eta arrazo honek hirrari sortzen duen kargazko jabeaturik, kooperatibako jendearenak izan ondoren. Orioko Udalaren azken hira urte pasatutamain Hiriarrantz Batzordearen ardura izan duen Emeterio Iribarrenpana jo dugu kargu honek ematen dion gaiari hiriko ikuspegia orokorra jaso asmoz. Jarrera irekiz hartu gaitu eta fuze eman ditzagi eskatu ditzkiegungo xehetasun guztiek. Guik hemen ahalik eta modu iderterazten, telezismo legalak eta baxter uztia, azaldu nahi dugu adieraz ditzigunak.

KARKARA: Elkar hizketa honen bidez nahi genukeena, batez ere, zera da, herrisko jendeari Orion, etxe-eraikuntzari dagokionez, egiten ari denaren eta epe motza egindo denaren berri ematea, ahoz ahozko notizia-erdik gehiegiz dahileta bolo-bolo iruditzen bait zaigu gai hemen inguruau. Zertan da, beraz, eraikuntzaren egoera Orion? Zein dira daude epe erdi edo motzarako proiektuak?

EMETERIO IRIBAR: Beharbada galdera horri egoki erantzuteko komenigarri izango da, dauden proiektuak zinako azaltzea, gauden momentuan bost zona difereintetan bait dago zerbaite esatekorik. Lehenik Zalduna-Ondoabale deitzen dugun zona dago, hemen, dakinuenetz, 45 etxebizitzak egindo dira orain eta eraikuntza-lanak hasita daude dagoeneko eta 1992rako bukatuak izatea espero da. Zona honetan bertan eta Toki-Alaiko munitzanan beste 100

bait etxebizitzak ere plantearazten dira, gutxi gorabehera hiru urtetako epean egindo direnak. Guzti hauetan iniziatiiba pribatuak dira. Gero aipatu beharko genituzke, baita ere bestetako lana: Bikamiyota inguruau. Erribera. Anibarko Portua eta Díken.

K.: Goazen, horiaz, hanan-banan. Zertan da egoera Bikamiotan? Ze posibilitate daude han emaitzeko?

E.I.: Bikamiyotako Plan Partziala egindako zegoen lehendik baita Diputazioak baldintza batzuk jarri zizkion Plan horri eta, geroztik, nahiko geldirik egin da horako. Gaur egun badirudi guztiak aurerrazten ari direla eta histeritzango dela hor zerbaite egiteko posibilitatea. Bikamiyota inguruan 64 etxebizitzak egindo dira bloketan eta 23 familiabakarreko etxe. Hauetan iniziatiiba pribatuak dira, baita Udalak badu hor parte, lur horietan 1.200 m² inguru bait ditu. Bestalde elizak ere baditu 1.000 m² inguru, honenkin negoziatu dugu eta dispuesto agertu da lur horien truke tokatzen zailkien etxebizitzak uzteko -zenbait kontraprestazio tarteko-, noski-baldintza eta etxebizitzak sozialtarako erabiliko hadira. Horri gehitzen baldintza badiogu Udalari tokatzen zaion etxebizitzetan %10a, zera geratzen da; Udalak Bikamiyota inguruan 22 etxebizitzak egileko aurkera duela; hauetan Promozio Publicoko etxebizitzak izango dira, hau da, momentu horietan egun dattezkeen etxerik merkeenak. Plazaak? ez dago seguru esaterik baita nahiko epe laburrean egin litekeela uste dut.

K.: Eta Erriberan? Kalean aditu dugun immobiliaria fuerte bat sartu dela hor eta etxeak segituan hasi dattezkeela egiten.

E.I.: Erriberan orain dela gutxi bukatu dira garai batean esproprietatuko terrenoaren erreberitsoak eta hori ezinbestekoa baldintza zen zerbaite plantearazten hasteko. Orain, behin erreberitsoak bukatu ondoren, INMOBILIARIA DE ORIOK izan ditu zenbait kontaktu zinako, lur-jabeekin. Dena dela,

Erriberan, gauzak ondo joanda ere, hiru edo lau bat urte pasako dira etxeak eraiki arte—

esan behar da prozesua oraintxe hasi dela eta guzti hauetan ez direla gauetik goizera egiten. Oraindik immobiliaria egin behar du proiektu bat, aurkeztu; Diputazioan tramitatu, esposizio publicoa, tramite luze samar batzuk; hau da, Bikamiyotan orain dela bi urte hasitako tramitazioa orain hasten da Erriberan, eta ikusten duzuneyez. Bikamiyotako etxeak egun gabe daude oraindik. Gero, bestalde, eraikuntza-prozesua bera dago, urbanizazioa eta guzti, eta hori ere, Zalduna-Ondoabaleko horretan ikusten ari garen, nahikoa luzatzen da. Ez dot uste errrealista izango denik pensatzea etxe horiek, gauzak ondo joanda ere, hiru edo lau urte baita lehen eraikita izango direla.

Erriberan, jakina denez, 192 etxebizitzak egindo dira (ez ditzagi oraindik denak batera egindo diren hala lasea diferentetan) eta, hor Udalak lurrik, ez duren, ez du

Prozesu azkarrena
Anibarko Portuan eta
Bikamiyota inguruau
egingo diren etxeenak
izango da, seguruena—

ETXEBIZITZAK ORION EMETERIO IRIBAR

etxebizitzentzako 10a batzikortzenik. 19 beraz.

Baldago, Iñaki ere, beste arazo bat alpatu behar dena jendeak jakin dezun: emari dezagutu prozesu guztia behar bezala eta arintasunen buruzten dela eta Erriberan 192 etxebizitzak eraikitzen direla hiri edo lau urte barru. Kontutan hartuta Orion nahiako tokiko onean gelditzen dela (Donostia eta Zarautzko gertu, komunikazio nahiako onak...), baldagoela herritik kampo merkatu potenzial handi-samarrak eta inmobiliaria batetik ez dituelako etxeak herriko behar sozialak begira eraikitzen batzik eta merkatuari begira, ez dut uste asko errituak naizenik esaten badut ez dela espero izateko hor egingo diren etxebizitzak merkeak eta Orioaren demandari erantzuteko modukoak izatea.

K.: Erreparatu orokor hontekin bukatzeko, esatigozu zertan den Anibarko Portuko eta Dikeko. Baldago hor dagoeneko asmoa baino zerbaite gehiago den protektibik, eztu?

E.L.: Orain arte alpatu ditugunak Aran Subsidiarioetan kontemplatutako zeuden aktuazioak dira. Esan beharra dago Aran Subsidiarioek ez dituztela herriak etxebizitzia sozialen alorrean planteatzen dituen behorrak komponentzeko bideak eskaintzen. Aran Subsidiarioak onartu zirenean, orain dela bi urte l'endio edo segituan hasten behar lauean irtenbideak bilatzen, batez ere SIADECOK etxebizitzia-beharra aztertzeko Udalaren aginduz egin ziren estudeoaren ondoren, eta Amietan eraikuntzarako egokitzat jotzen ez ziren edo eraikuntza-bolumen bajua aurrikusten zitzaleni zenbait lurretan eraikitzeko posibilitatea aztertu genuen: azterketa honek Anibarko Portuko eta Dikeko zonetako lur-jabeekin hitz egilea eratutangaitu.

Anibarko Portuan 12 familiabakarreko etxebizitzia eraikitzeko posibilitatea ematen dute Aran Subsidiarioek. Guk, berriz, 64 etxebizitzak (32 promozio publikoak eta 32 kontzertualak) eta 29 familiabakarrekoak eraikitzen proposatzen dugu. Instituzio publicoek esan dugutenez hainek prest daude Araurtuan aldatuera hori sareko baldin eta promozio publicoko etxeak egiteko baldin barria eta dagoeneko iritsiak gara, bes-

talde, ahozko akordio batetara zona horretako lur-jabeekin: orain akordioa irredalda eta zenbait puntutxo konkrebatzea haziak ez da falta.

Proposatzen dugun aktuazio honiek etxebizitzia-bolumena asko handitzeko suposatuko du hainaz adierazi nahi dle Anibarko Portuan bizi direnet horrek ez ditzelako suposatutako kondizio txarragoak, alderantzik batzik, zona horretako ekipamenduak askoz osatuagoak geratuko dira eta.

Dike aldean ere antzeko prozesu-

bat hasi nahi dugu horku lur-jabeekin negoziatuz. Baldugu dagoeneko proposamen konkretu bat hauetan aurkeztu behar diegoma eta ikusi egin beharko negoziazio hauetan ze martxa hartzen duten. Baliteke Anibarko Portuko haino zailagoa izatea lur-jabe gehiago dira eta.

K.: Konkretatuz, gozti hori azaldu eta gero, zein da alpatu dituzun posibilitatea guzti horietatik denboran geruena ikusten ditzuma eta notiz ikusi geritzake, etxeak eraikiak?

E.L.: Benetan zaila izaten da tema horietan prebisloak egitea, gure eskuatik kampogeratzen den faktore-piloa bait dago. Halo ere, nik esango nuke lehenak Anibarko Portukoak edo BIKAMIYOTAKOAK izan daitzkie. Hauen prozesua burutua egon liteke, gauzak ondo egiten baldin barira, 1992rako.

K.: Halo ere, honek ez du de-

mandatutu osca estaliko, Orion premia handia bait dago...

E.L.: Ego da, Orion premia ku-garia dago. Egin kontu SIADECOK egin zuen eta lehen alpatu dugun estudio horretan ondorio bezala ematen zenez. Orion 161 lagun direla etxekeskunagari batzen premia larria dutenak eta gok hemen alpatu ditugunak (64 etxebizitzak Anibarko Portuan eta 22 BIKAMIYOTAKOAK) ez dotele demanda horren erdia batzik estaltzen. Hala ere, importantea irudi-zitzen zati azpinarratzea prozesu batean sartu garela helburu argi batekin: etxebizitzia sozialak lorreta, eta, nahiak eta bidea luzeazian ar-igorelo zerbaite aurreratzen.

K.: Bitartean, ordea, ez ote da sinistatu, hutsa bait da gerta-tzen, zuk alpatzen duzun demanda horren parte bat herritik kanpora joango dela Orion bizi-modua anisolatu ezinez? Horida, batz zu zentzuek kooperatibaren inguruko imprimendutik. Udalari egiten zaiom kritika furteetako bat, estatu?

E.L.: Garbi dago etxekeskua bori dela eta oso preokupantea dela, eta garbi dago, baita ere, erruak izan ditugula Udalak bezala. Aranak desarrrollatzeko garaiaren planteamendu kaskarra egin zen arazo hauetak ez aurrikustean eta hori ornia beharra dantagu. Gertatzen da hori ikusi arren zaila zaigola oso orain horri nahi genukeen bezain azkar buelta ematea.

K.: Burkatzeko, zerbaite erantsi nahi al zinemak orain arte esanda-koari?

E.L.: Hai, azken galderaren haritzik, ez nuke galdu nahi eskuini di-daxtuen elkar birketa horien au-kera Kooperatibaren aldeko talde horri buruz dudan eritzia agertzeko. Nere irridipena da lana oso positiboa egin duela eta egiten ari dela, batez ere herrian sortu duen dinamikagatik. Dimamika honek Udalari motibazio gehiago ematen dia lanak aurrera ateratzeko. Gustora hartsuko dugu, nuk behintzat bat, beren kolaborazioa. Bestalde, uste dut Udalaren eta Kooperatibaren arteko kolaborazio hori gehiago sakontzea badagoela, baitzorde betezi bat sortuz edo, lanak koordinazio handiagoz egiten ahal izateko.

Jabier Zabaleta

UDALETIK

ETXEZ ETXEKO LAGUNTZA: ZERBITZU ERRENTAGARRIA

Denok dialegu edadako pertsona gehienek ez diruela Zaharren Egoitzetan bizi nahi. Eta hau ulergarra da, izan ere, etxeeko berotuasunaren parekorik ez bait dago ezer. Ez da posible norberaren etxera, biltza guztikoa, ordezkatzea. Gure zaharrek ezin diole horren ondo ezagutzen duten ingurumea etxeko lehotik begiratzeari utzi, gero handik hiruundintako imajinak, irratiko gorputzak eta nostalgiak ikusiko badituzte ere.

Norberaren etxera uztea oriopeñak abandonaiza da. Orolpen horiek altzari zaharret errepatazkoan edo mundu horretatik joan zen familiarraren edo lagunaren argazki bat ikusterakoan pizten dira. Une horietan horrelako hestasun haundi bat sortzen da pertsonarengan.

Gaxotasuna eta lirikardadea direla eta, edo ikusmena edo mugimenduak murriztu egin direla eta, beharrezkoak izaten da, batzutan, etxe horien intimitatea piska bat hantxi eta pertsona hauek zaintuko dituen norbait sartzen. Kasu hauetan zaintze-lan hauek ezinbesteak dira eta, batzutan, denbora luzezkoak. Ibilma ezer-tarako denborarik ez dugun garrantzi bizi gara. Han ez da inoren ema, gizarteak imposatu dugi bizi dingen erritmo han. Komunitateak imbaditu eta gore posibilitateen gainetik bizitza gombidatzen galdu, publizitateak bere mezuak bildaltzen dizkigu... eta horrela, gok gauza simpleak alaztu egiten ditugu. Hometako bat litzateke gure zaharrekin solas egitea, beren pozoak eta tristurak kompartitzea. Eta

ez gara tristen. Hala ere, ez dugu abiatu behar gure zaharrekiko sentiberatosunik gabe ezin dezan kegula herri baten benetako amarrapenaren oinarriak finikatu.

Zerbitzuaren Izaera eta helburuak

Etxez Etxeko Zerbitzua ez da osasun zerbitzua, tzaera soziala duen zerbitzua batzik. Lagunitzale edo Auxiliarrek onuradunaren (normalean zaharren bat edo minusbaliaturen bat) etxeen bertan ematen duten zerbitzua da eta, askotan, pertsona horiek beste zen-tru-mota hantean sartzeari alternatiba bat eskaintzen dio.

Hortik aparte, zerbitzunak lortu nahi dituen helburniak honako hauek dira:

—Osuradunaren autonomia pertsonala potentziatzea.

—Onuradunak bere ohizko ingurunean bizi den seguru albal dutea.

—Diskriminazioa edo bakarraden sortzen duten egoerei aurra hartz albal izatea.

—Behar hauetan familiak, el-kartasuneko laguntzak eta borondatzeko erakundeek jokatzen duten papera osatzea.

Zerbitzuaren balantza

Probintzia mailan 1990eko balantza oraindik egiten gabe dagoenez 1989koa emango dugu balangarri izan dantezelakoan.

Aurrekontua

Urte honen hasieran zerbitzua 21 pertsona eman zitzaion, urtean zehar hiru haja eta beste hiru alta izan zirelarik.

Diputazioaren dirulaguntza biztanleko eta hileko 43 pta.koa izan zen eta kontutan izanik Oriok 4.290 biztanle zituela, lortu zen dirulaguntza 2.213.640 pta.koa izan zen.

Zerbitzunaren kostu osa 3.293.620 pta.tara iritsi zen eta diru honen finanziazioa era hometakoan izan zen:

—Diputazioak: 2.213.640 pta.

—Udalak: 671.998 pta.

—Onuradunak: 407.982 pta.

UDALETIK

ETXEZ ETXEKO LAGUNTZA: ZERBITZU ERRENTAGARRIA

Pertsonala

Zerbitzuan bost etxeeko laguntzaile aritu ziren (alboko fotografian agertzen direnak).

OHARRA

- * (1) Biakorrik hiz da
- (2) Ekonomikarekin hiz da
- (3) Beste jantziarekin hiz da
- (4) Familiaok ez dirynekeri hiz da
- (5) Gehueneko inkapazitatea
- (6) Ezin da jantzel laguntzariak gabe
- (7) Ezin ditu saskinditzan artu edo gainjeketariak egin
- (8) Ezin ditu garmio putziazak erabili
- (9) Aurrinko zerregiak egiteko gaita da.

Bukatzeko oipa ditzagun zerbitzuak gaur egun planteatzen dituen behar nagusienak: auxiliarren lan-egoera aztertzea eta zerbitzua arautzen duen ordenanzia gaurkotu eta osatzea.

Azkenik esan, beti konstantan izan beharko dela, sortzen diren eskaserekin batera. Oriori dagoen aurrekontua eta laguntzatze kopurua, horrela Udalak erreferentzia bat izan dezan kasuak atenditzezkoan gizarte zerbitzu honekin. Diputazioak 1982an Gipuzkoako udalerrietan ipini zuen zerbitzua, gaur egun probintzia guztian sendotua aurkitzen dena.

**UDALEKO
GIZARTE-ONGIZATE
ZERBITZUA**

ONURADUNEN EZAGARRI NAGUSIAK

	ORIO		GIPUZKOA	
	N	%	N	%
onuradun kopurua	21		2.274	
elbarritasuna	5	24	229	10
arazo psikologikoak	0	0	51	2
zahardadea	13	61	1853	81
beste zenbait	3	14	141	6
Bataz besteko adina	74 urte		76 urte	
Sexua: gizonetako emakumeetako	5	24	559	25
	16	76	1715	75
Egoera zibila:				
ezkongabea	2	10	517	23
ezkondua	6	29	692	30
akurguna	12	57	1042	46
dib/sep	1	5	23	1
Familia mota: (1)	6	29	966	42
* (2)	3	14	564	25
(3)	12	57	689	30
(4)	0	0	55	2
Inkapazitate maila:				
*** (5)	3	14	400	18
(4)	4	19	204	9
(3)	7	33	683	30
(2)	7	33	781	34
(1)	0	0	206	9
Tele-alarma	1		156	

KARKARA LITERATURA-LEHIAKETA

San Pedrotarako antolatu genuen KARKARA Literatura-Lehiaketara aurkeztu ziren eta saria irabazi zuten lanak argitaratzeari jarraitzen diogu. Oraingoan olerki modalitatean 3. saria "ex aequo" lortu zuten bi lanak ekartzen ditugu orri hauetara: Naiara Camposen ZORIONA izenekoa eta Patxi Urangaren GAUTXORIA.

ZORIONA

KARKARA Literatura-Lehiaketa 1990

Olerki 3. Saria (konpartitua)

Egilea: Naiara Campos Morey

Zoriona!
Non zaude?
Zatoz guregana,
zatoz behar zaitugunengana.
Zu zara lortu nahi deguna!

Dirua, pakea, maitasuna, bail!
baina zer da hori?
Zoriona?
Bail!!!

Gure ametsen erantzuna
askotan kalean entzuna
baina lortu ezin deguna.

Zorionat!
Zatoz guregana
ongi zainduko zaituzteriengana.

Gugandik ihesi?
Zer,
egin behar al degu etsi?
Zu joaten utzi?
Ez!
Pozik nahi degu bizi
zoriona nahi degu
gure artean ikusi.

Zoriona,
bihotzean jasorik deguna,
neguan loreak egoten diren an-
tzeria
eta udaberrian,
kanpora irten diren modura.

Zoriona,
bai gauza ederra.
Uxatzen ditu okerrak,
pozik bizi gara
berari eskerrak.

Zoriona!
Zatoz gureguna!
Zatoz behar zaitugunengana!

GAUTXORIA

KARKARA Literatura-Lehiaketa 1990

Olerki 3. Saria (konpartitua)

Egilea: Patxi Uranga Salbide

Etxetikari irteean
kalera joanen naiz
ez, astelehena da gaur,
bakarrik egorago naiz.

Gauaren isilpean nabil
gautxori bat bezala
diskoetako musikaren erritmo-
pean
ongi laketzeko asmoan.

Lagunen bat aurkitu dut
bagooaz batera
martxa handia dago
ezin ibili isilpean.

Jende guzia dantzan dabil
denek bait dute rock-a atsegin
taberna hankaz gora
a ze gau mugitua.

Rock and Roll-a dantza gau guzian
zerbeza-botillak harat honat
mozkorrak lurretitik biraka
eta erdiak pota botaka

Gotzeko hirurak dira
bulkatu da festa
kalean zehar abiatur gara
harrapatutako pasatzena.

Laguna etxera doa
berriro balcarrik
hor noa ni gautxoria
kale ilunetan zehar

Etxera berriro heltzean
arropaz aldatu naiz
lantegira iritsi behar garaiz
badakizue, gautxori bat naiz.

MILA ZORION, KARKARA

KARKARA zara izenez eta
aldizkaria izanez.
Zarauztik nauzu bertso kantari
mila zorion esanez.
Sei ale mardul kalean eta
denak zerbitzea amets...
Urte askoan segi ezazu
frutu ugari emanez.

Oriotaren biltoki zara,
baduzu plazaren antza,
zurean zenbat harreman gozo,
berriketa eta dantza;
lagunek dena dute mintzagai,
arrauna eta arrantza;
fraganaren oroitzapena,
geroaren esperanitza.

Oriotaren etxe zaitugu,
sutondo eta sukalde,
hizketa leku paregabea,
bazter, txoko eta kale;
zurean denek dute tokia,
lagun bakar eta talde,
nola kaleko, hala mendiko
eta berdin arrantzale

Oriotaren elkarteko zara,
taberna eta arkupe,
zurean zenbat hizketa bizi
eta zenbat irri-truke;
euskar jendeak beste airea
ta aldartea genuke,
herri guziek zu bészalako
plaza ederra balute.

Oriotaren bihotz-taupada
dugu zuregan entzuna:
datorrenaren urrats isila,
lehenaren olhartzuna.
Zelnen sakona duzun arnasa,
zelnen ona osasuna,
hain da bikaina irakurleak
eman dizun erantzuna.

Berritzekotan duzu mamia,
apaintzekotan azala,
gozoagoa izan dezagun
zure betiko itzala.
Bertso-kantua bukatuko dut
hasia dudan bezala;
etorkizunak esku zabalez,
KARKARA, sari zaitzala.

PELLO ESNAL

ORIOTARRAK

NESKEN FUTBOL TALDEA

Oraino honetan emakumezkoen futbola dugu protagonista. Duela lau urte hasi ziren entrena-zen, eta ordutik hona gogor ekin diote lanari. Emaitzak ere begi-bistan diaude, beti ibili bait dira aurrekaldean. Hain zuen ere, 1988ko denboraldian hirugarrenak geratu ziren ligan; Euskadiko kopan ere aurreneko zortzi pos-tuen artean geratzea lortu zuten.

Entrenatzalearen lana ere ezinbesteko zaie emaitza hauek lortu ahal izateko. Ekipoaren buru Pedro Fernandez da; baina, hau falta denean, Maite Redondo jokalaria, izan ohi da ordezkoa.

Baina, esan digutenez, badute nahiko lan aurrerantzean jarraitu ahal izateko. Orion nesken artean ez bait dago futbolerako zaletasun handirik. Honen ondorioz, ekipoa osatzeko kanpotik etorritakoak asko dira ondoren ikusi ahal izango duzuen bezala; segidan taldea osatzen dutenen zerrenda ematen dugu (Oriokoak ez diren nesken izenen aldamenean nondik etorriak diren ematen dugu parentesi artean): Joana Aleman (Lesaka), Almara Agirre, Amaia eta Yolanda Alkorta (Aizarnazabal), Meritxel Blanco, Martxo Elizagirre, Bakartxo Iñutza, Amaia Iribar, Esther Jauregi (Zarautz), Kristina Miera, Maite Redondo, Eba Ramalot (Zumaia), Idoia Telletxea (Lesaka), Amaia Uranga, Miren Urdanpilleta (Lasarte) eta Mertxe Zeridore (Donostia).

MANUEL LASARTE

*"Leizan jaloa eta,
Orion da herriz
habenagorik ez da,
rima eta neuriz
kanitzeko abotsa,
eztitsua berriz
nor ez da poztzen haren;
bertso zahar ta berriz
ez dakil hoialkorik,
sortuko den berriz."*

Bertso hau Gotorriko bertsolari batek bota zuen Lasarte gogoan zeukala.

"Bertsoen neurria Lasartek bezaiza ibilizten duenak oso gutxi izango dira. Haren puntua ere emitzekoak dira. Manuelem bertsoka puntu berdinak ez du izango, baina berdintsuak denak, belarriak atsegina ematen duten harrietakoak. Lasartek neurrian eta puntuetan ez du bere berdinak, nire ustez, gaurko bertsolarietan. Baina neretzako Lasarte batez ere gizon ona da, serioa ta errespetuoa, apala ta atsegina, hitz batean esateko. Iguzon osoa."

Hitz hauak, berriz, Uztapidearenak dira, Manuelem ingur mina zeri Uztapiderenak, Lasartiek argitaratu emandako "Gordean neuzkanak" bertsu liburuaren hitzarrerako moldatutakoak hain zuzen.

Hauak esanda daudela ez gara ga hasiko Lasarteren bertsolari maila eta gizonasuna azaltzen.

Bestek egina da. Baina bat bere bizitzako gorabehera batzuk. Manuel Leitzako Franki baserriaren jalozen, zortzi senideko familia batetan zortzigarren. Hamabi urte zituela familia osoa Alora etorri zen. Ordurako berekin zuen bertsotarako grina, amarengandik jasoa. Alai artean mutil koskorra zela San Donatotan Uztapide eta Basarri bertsotara joanda, hanen atzetik eman zuen egun osoa, hauak nora Manuel hara. Segurasko han sustraituko zitzaien bertsolari izateko gogoa, gerora bere lagunak izango ziren bi bertsolari haundi haindik bertsoak entzunet.

Baina bertsotan ezezik beste hainbat lanetan ere aritu da Lasarte. Alaitik geriu dagoen Ernio mendian ibili zen basomutil, zaldi batekin egorrak karriatze lanetan. "Ortantz egin nuen nik batxiller gaztetan," Erniotik Zumarragako baserri batera morrol, eta gero gainadu perratzzen ere bal. Elbarko perratzallea mutil gazte baten bila zibilelia eta anaiak lagunduta haurtzia jo zuen, urte osorako trautu egin eta hemezortzi duoren truke lanera.

Gure herriko etorri aurretik makina bat tokitan izana da. Euskal Herriko oso herri gutxi izango dira Lasarteren jauntasuna ezagutu ez dutenak. Aspaldiko urte hauetan gure artean hizi da eta oriotarroi ere eskeinti ditzkigu bertsos eder askoak.

*"Juan dan oyel urtean
bizi naiz Orion
emen dat atsegina,
berian dat zorion
zuri nere premiari
lagundu zenion
ta orri esker on bat
nik beti zor nion."*

ORIOTARRAK

Manuelen bertsoak ulertu ahal izateko beste ezterarako ez balitz ere mereziko hizketa euskera ikastea ez dakieneart.

ANTXON PEÑA

Orioko gizon hau Guinness liburuari ez badago ez da marka bat hautsi ez duelako izan, berea baita da atunia, harrapatzearen munduko marka 9.565 toneladarekin urte batean. Horrenbeste atun

harrapatzeko emblemen dituzten sareek 1.500 metrotako luzerä eta 250 metrotako sakonera dute. Berarekin aritzen den Kuadrila urtetan egindako ekipoa da eta arrantzaleak toki askotakoak badira ere, kargadun gehienak eus-

kaldunak dira eta horregatik normala da taldeko beltzak ere hitz batzuk euskaraz esaten entzutea.

Arrantzako kapitain honek ongi daldi nolakoak den itsasoko biditzak, bere 47 urtetatik, 32 itsasoan lanen igaro bait ditu. Horietatik 25 alturako arrantzan pasa ditu Afrikako kostetan, Australiara eta Nueva Guinea-Papuara ere iritsiz. Honezaz gain 7.000 ordu egin ditu helikopteroan, hortik ikusten bait du arrantza non dagoen, orduan barkukoel abisatu, eta hanek arrainak harrapatzeria joaten dira.

Tokiak jendea, olitura ezberdinak ezagutu ditu urte hauetan eta toki bat aipatzekotan, Nueva Guinea-Papua gomendatzen digu guerre hurrengo oportunitatarako.

URRETABIZKAIA I.a, INTXAUSPEREN ERRELEBU?

Hogei bat urte besterik ez duen Jesus Mari Urretabizkaia erremonista, aspaldian lerro hauetan azaltzeko merituak eta garaipenak izan dituen orioiar gaztea dugu oraingoan alpagai. Profesional mailan hirugarren urtez dabil-kigu, 18 zituela debutatu bait zuen Galarretan. Ordutik, multilak egin duen progresioa ikusgarria izan da: hain gazte eta hiru denboral-

ditan estelarretan, partidu importanteren, onenari artean momenturarte 600 partidu (!!!) jokatu izanik. Mugika La (30 urte), Agerre (29), Matxin (29), Elizalde (29) etab., gaur egungo pista-puntako jokalarien artean ez da atzean geratzzen Jesus Mari, aurrelari-tebezia eta bizkortasuna erakustegi.

Erremonteko azken txapelketan ez du zorterik izan, ordena, hastura-hasteran bere kidea zen Mugika La kira hartu eta ondorioak jasan eta onartu behar izan dituze.

Aukera izango du, halere, bere edade itxaropentzu hortan, mirezi duena eskuratzeko. Txikitik herriko fririotan bere anaarekin (Urretabizkaia II.a zaharra bada ere), aritzen zen pilotari hau, aparteko gogo eta zaletasunez kirolo hontan goratino allegatuko delakoan gaude.

Jesus Mari, askoren iritziz hamarkadako erremonistariak onena izan den eta orain lesionatua eta erretiratzekotan omen dabilen Intxauspeze oriotarraren errelebuia izan daiteke; erne ba hemen-dik aurrera multilarekin. Zorte izan.

URTE BERRI ON **OPTIKA ORIO**

- Betaurreko graduatuak
- Kontakto lenteak
- Auditonoak

Herriko enparantza, 3

Tfno.: 13 05 82

Bataioak, jaunartzeak, negozio eta talde bazkariak

URTE BERRI ON!!

Kiaia kalea, 7

Tfno 13 11 79

Orio (Gipuzkoa)

TELEDIORIOA

Ikuisten denez, ondo doa herrian orain dela hilabete batzu zabaldu den optika-denda. Eta zer esan kokatuta dagoen lekuaz? gogora ekartzen ditzakuen askori gure ume urteak; zinetik edo futbolnetatik ateria ondoren "ESKOLASTIKANEN" egiten genitiusen erosketak, eta sarritan ze mérke ateratzen zitzazkigun goxokiak Eskolastika (igolan bego) amonaren bista kaxkarra zela eta. Badirudi, milabat aspaldiko arazo hura konpondu nahi izan dela edo, batna pentsa daiteke haita ere historiak, batzutan kapritosua bera, Orión bere umore joku bat azaldu digula, garbi ikuus dezagun.

Garai bateko bizimoduaz idea bat egiteko oso ona da Erramolinok kontatu digun passarte hau: 1928 urteko egun batean, Reina Mariano zibilela, lehorreko sartzi ziren-eguraldi txarnarekin Pasalar, Iñaki zuenean ilargi betea ikusi eta anguletarra joan behar zuela pentsitasea bat izan ziren. Pasatik Oriola oinez etorri, etxean afari legea egin eta andrearen erriza aditu eta gero anguletarra joan zen. Gau osoa eman zuen, baita hamar kilo harrapatu ere. Lau pezetan saldu zuen kiloa, hain zuzen, ordungo irauea erosteko bezainbeste diru egin zuten gau hartan.

Beste batean, berriz, txipiroitarra joan ziren itsasora. Iñutzen hasi eta artean lau txipiroi besterik ez, eta arrantza horrek etxeratzeko adorea falta. Gama bertan ematea erabaki zuen. Hurrengo goizean kristion txipiroi pila harrapatuta etxeratu zen kuentu aske.

Honako bestie bi hauet ere gana beretsokoak izango dira, Orioko jendeak euskara erdaraztua baino askoz hobeto zekien garaikoak:

Lehorreko bi lagun txolarean

—“Aitu al dek hi ze esan dun radymak, itsasoan inforraketa daudela, ze esan nahi diki horrek?”

—“Ze esan nahi diki ba, zea, komunik gabe daudela”

Ei lagunek topo kalean eta...

—“Hi, tienes el puro apagau”

eta besteak harro harro

—“No, apagau no, arregala.”

Hau, berriz, orostarrak baleak harrapatzera Canadako itsasertzeari joaten ziren garaikoa da, eta Lope de Isasti historigilearen liburu batetan dokumentatuta dago.

Beti izaten da batenbat xelebre xamarra eta umore berezia duen horietakoak, eta holakoak izango zen noski Canadako tur haitako indioet zer moduz zeuden galdezen zientzarako ondorengo hau erantzuten erakutsi zien euskal arrantzalea: “·apeizak hobeta”, zer esaten zuten ere ez zekileta noski.

Europa eta Ameriketako gizon txuri inorn sarrazeno eta influ holen kontrako beste kruzada bat preparatzen ari den hometan, zera peposatu omen dute, Orioko flota guztia eraman beharko litzatekeela Golfo Persikora Saddam Hussein kontrako gerrara. Non bait herriengoa baporeen izenak ezin aproposagoak dira honelako kruzada baterake.

Pentso bestela, aurretik Reina de los Angeles, ezkera eskubi Madre del Cantábrico eta Madre del Mediterraneo dituela, ondoren Aingeru Guardiakoa, bere alboetan Ave Maria eta Alta Guaria dauskuak eta atzetzik Corazon Santo-bestetako santu guztiek (Juan, Jose, Luis, Nicolas, Antonio...). Penn bakarra da Paulo Viren ordez Juan Pablo II izeneko bat ez izatea, flota guztia kapitanizatzeko.

Seguru irakiar guztia theska aterako litzatekeela gure flota ikusti bezain laster. Gainera Orioko arrantzale asko trebatuta dago lehendik ere gerrauntzietan, ez baitzituzten alferrik pasa Azur-en soldaduak herriortzi hilabeteak. “Generalisimoaren” agindupean.

Honako hau da aterako den azken TELEDIGORIA, eta agortzeko, gabonetan gaudela kontutan hartuta, guk ere eskutitza egindo dugu zenbait gauza eskatzen. Ez ditzakun esku Olientzeri edo Errege Magoi, batna nola zerrenda luze samarra ateria zaidun biei eskatzea izango dugu onena.

Olientzero eta errege mago maiteak:

Uste dugu urtean sehar txintxo jokatu dugula. Agindutakoa behintzat bete dugu, eta datorren urtean ere zaintza ibiliko garela agintzen ditzugu. Gauzak hola ondorengo guzti hau eskatzen auzartzen gara.

Kultur etxeak bere ateak behingoz zabaltea. Udaletxeari bere kartzela itxura kendu eta udaletxe itxura ematea. Barra behin betirako konpontzea. Politikotzegia eraikitzen. Gure erriorearen urak garbi jeistea. Eta Korta eta mutslek Kontxako bandera ekartzera. Eskatu nahi dugu baita ere orain gabonetan jendeak etxera ez eramatea alferrik galduko den pinu eta bestelako landarerik. Azketi urteetan kalean altzabozen bidez jarri ohi duguten gabonetako musika ordu gutxiagotan jartzea eta batez ere bajixeago, alegia etxe barruan behintzat pakean egoteko moduan.

Azkenik guretzat, edo hobeto esan, gure aldiakariarentzat ere esku nahi genuke ba zerbait. Irakurlearen ideia, triztak, eta eskuazko zabalgosa nahi genuke aurrerantzean, idiazak ere behar ditugu. Baino noski, batez ere erasleak eta irakurleak behar ditugu, eta harpidedunak, gure egoera aseguratuko dutenak.

Gauza askotxo da, batna zuen eskuazbaltsuna ezagututa, gehienak eskuratuko ditugulakoan, gure esker beroenak zuentzat, tian ongi eta datorren urtera arte.

I Jimoto

Caja Laboral

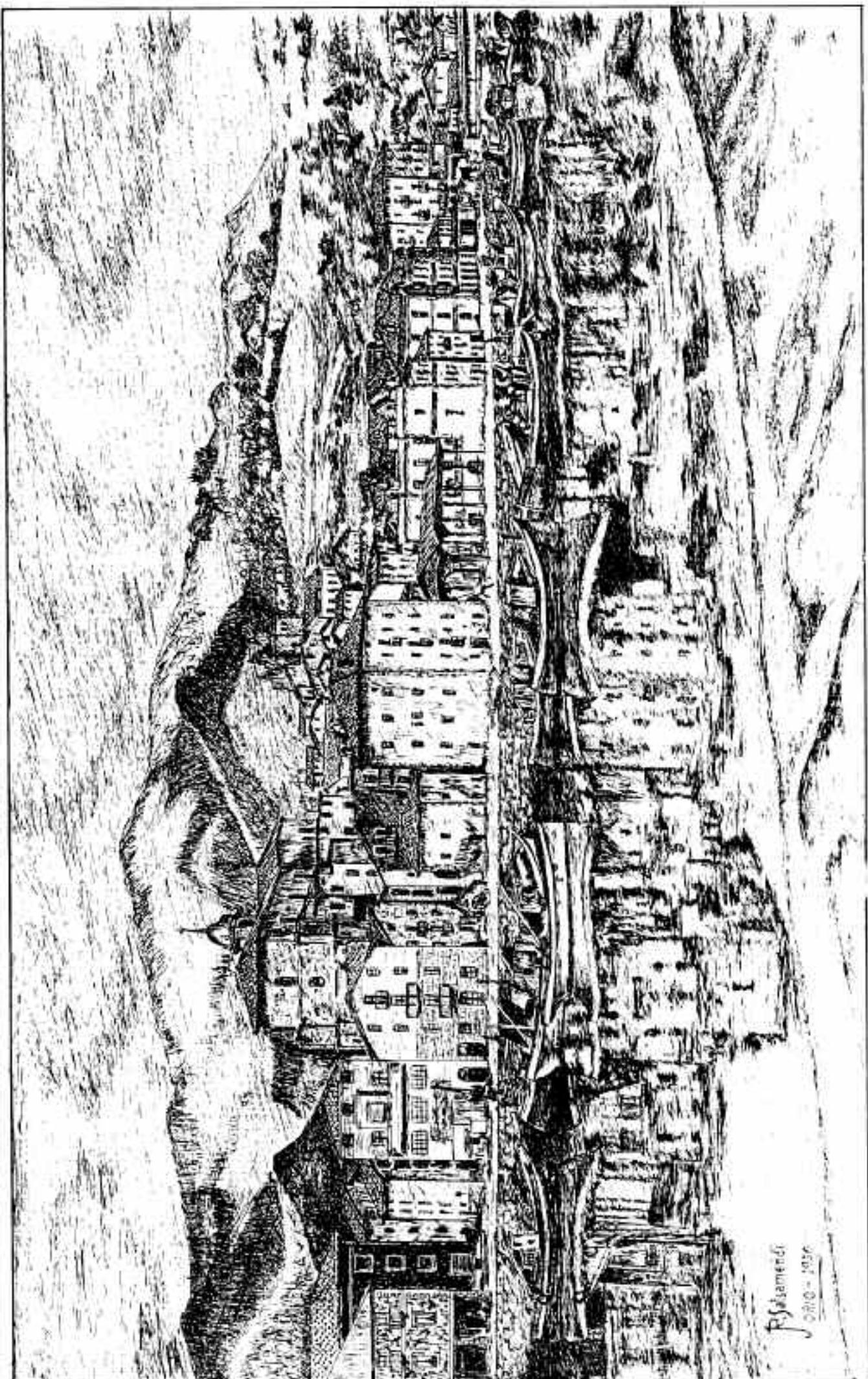

Euskadiko Kutxa

160 Kooperatiba Elkartu, 23.000 Lanpostu, 196 Sukurtsal
Euskal Herri osoan zehar bananduak eta 320.000 Milioiko
Aurrezkia herriaren zerbitzura. Zerbaitegatik da Lan Kide
Aurrezkia Euskadiko Kutxa.

**Euskadiko
Kutxa**

P. Clemente

OROS - 1956